

Tartalom

Összefoglalás.....	2
1. Nemzetközi kitekintés.....	3
1.1. Export, import és külkereskedelmi egyenleg.....	4
1.2. Külkereskedelmi termékforgalom.....	6
1.3. Szolgáltatás-külkereskedelem.....	8
2. A magyar külkereskedelem nemzetgazdasági vonatkozásai.....	10
3. A külkereskedelmi termékforgalom.....	11
3.1. A termékforgalom kivitelének áruszerkezete.....	12
3.2. A termékforgalom behozatalának áruszerkezete.....	14
3.3. A külkereskedelmi termékforgalom relációs szerkezete.....	17
3.4. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege.....	19
3.5. Külkereskedelmi termékárak.....	20
3.6. A külkereskedelmi termékforgalom alakulása vállalati jellemzők szerint.....	22
4. Magyarország szolgáltatás-külkereskedelmi forgalma.....	24
4.1. A szolgáltatások külkereskedelme szolgáltatáscsoportok szerint.....	25
4.1.1. Turizmus.....	25
4.1.2. Szállítási szolgáltatások.....	25
4.1.3. Üzleti és kormányzati szolgáltatások.....	26
4.2. A szolgáltatás-külkereskedelem relációs szerkezete.....	27
Módszertani információk.....	29

Elérhetőségek

Összefoglalás

A kiadvány átfogó képet ad a magyar külkereskedelem 2013. évi alakulásáról. Foglalkozik annak nemzetközi, illetve nemzetgazdasági vonatkozásaival, továbbá részleteiben elemzi a külkereskedelmi termékforgalom, a külkereskedelmi termékárak, valamint a szolgáltatás-külkereskedelem területeit.

Az elemzés első része áttekintést ad a külkereskedelem alakulásáról a világ többi országában, kiemelten az Európai Unióban, annak fontosabb tagállamaiban, valamint néhány, Magyarországhoz közeli, vele hasonló helyzetű országban, külön vizsgálva a teljes külkereskedelem, a külkereskedelmi termékforgalom és a szolgáltatás-külkereskedelem alakulását is.

Magyarországon a 2010–2013 közötti időszakban a nettó export pozitívan járult hozzá a GDP növekedéséhez. 2013-ban a folyó áron mért külkereskedelmi egyenleg 52%-át a termékek forgalma, 30%-át a turizmus, 13%-át a szállítási szolgáltatások adták.

A külkereskedelmi termékforgalom előzetes adatai szerint 2013-ban a kivitel értéke 24 244 milliárd forintot, a behozatalé 22 154 milliárd forintot tett ki, ami a forgalom értékének 4,8, illetve 4,4%-os növekedését jelenti az előző évhez képest.

Az árufőcsoportok közül a forgalom mindkét irányában a legjelentősebb súlyt képviselő gépek és szállítóeszközök exportvolumene 5,1, az importé 4,8%-kal bővült. A növekedés húzóerejét mindkét irányban az autógyártáshoz kapcsolódó árucsoportok forgalmának fellendülése okozta.

2013-ban a tíz legfontosabb exportcélországunk közül 9, az import tekintetében 8 az Európai Unióban található. A kivitel, illetve behozatal negyedét egyaránt legnagyobb külkereskedelmi partnerünkkel, Németországgal bonyolítottuk.

2013-ban a külkereskedelmi termékforgalom forintban mért árszínvonal az importban 0,6%-kal csökkent, a kivitel ugyanakkor az előző évi árszinten bonyolódott le. A cserearány 0,6%-kal javult.

A bevételek 4,4 és a kiadások 3,9%-os bővülése mellett a szolgáltatás-külkereskedelmi export értéke 2013-ban 4823 milliárd forint, az importé 3666 milliárd forint volt.

A szolgáltatáscsoportok közül a *turizmus* bevételei 4,7%-os bővülést, kiadásai kismértékű csökkenést mutattak. A *szállítási szolgáltatások* exportja 13, importja 6,1%-kal nőtt, míg az *üzleti és kormányzati szolgáltatások* bevételei alig változtak, kiadásai pedig 4,4%-kal emelkedtek.

A szolgáltatás-külkereskedelem relációs szerkezete évről évre viszonylag állandó. Elsődleges partnerünk az Európai Unió, azon belül 2013-ban a legfontosabb partnerország mindkét forgalmi irányban Németország volt.

1. Nemzetközi kitekintés

Ez a fejezet a világ külkereskedelmét elemzi elsősorban az Eurostat előzetes, legtöbb esetben a nemzeti számla szerinti adatai alapján. Ezen belül a fejezet kiemelten vizsgálja az **Európai Uniót**, annak fontosabb tagállamait, illetve néhány környező, Magyarországhoz hasonló helyzetű országot. Az elemzés kitér néhány más, a világgazdaságban nagy szerepet betöltő országra is, mint az Egyesült Államok vagy Kína.

A világgazdaság 2013-ban is meglehetősen vegyes képet mutatott: míg egyes országok jelentősen tudták növelni a **GDP**-jüket (Kína bruttó hazai összterméke például közel 8%-kal növekedett), addig más országoknak (például az Európai Unió déli államainak) továbbra sem sikerült túljutniuk a 2007-ben kezdődött válságon. Az Eurostat adatai alapján 2013-ban Görögország GDP-je 3,9, Olaszországé 1,9, Ciprusé 5,4%-kal csökkent. Az Európai Unióban azonban nem csak a déli államok nem voltak képesek növekedést felmutatni, így például Csehország kibocsátása 0,9%-kal csökkent a 2012. évihez képest. A német gazdaság 2013-ban szintén nem mutatott jelentős növekedést: nemzeti összterméke mindössze 0,4%-kal bővült. Voltak azonban ennél jobban teljesítő gazdaságok is: a lett GDP 4,1, a litván 3,3%-kal nőtt. A 2013-ban 28 tagúra bővült Európai Unió kibocsátása 2012-hez képest nem változott számottevően, mindössze 0,1%-kal nőtt a 2012. évi 0,4%-os csökkenés után. Az Egyesült Államok GDP-jének 2013. évi növekedése 1,9% volt, ami a feltörekvő Kínától lényegesen elmarad, azonban Európa legtöbb országáét felülmúlja.

Egy ország gazdasági növekedésének egyik tényezője egy ország **külkereskedelmének alakulása**. A világ külkereskedelmének értéke 2013-ban a WTO (World Trade Organization) adatai szerint az átlagosnál kisebb mértékben, mindössze 2,1%-kal bővült. A külkereskedelem az egyes országok gazdasága szempontjából azonban különböző jelentőséggel bír: míg Franciaország esetében az export **GDP-hez viszonyított aránya** 2013-ban 27,2, az importé pedig 29,2% volt, addig Magyarország esetében ezen arányok nagysága rendre 96,0, 88,0%. Magyarországhoz hasonlóan a nyitott gazdaságok közé tartozik a környező országok közül Csehország (78,6, illetve 72,2%) és Szlovákia (97,6, illetve 91,3%). Kevésbé tekinthetők nyitottnak a nagyobb gazdaságok, mint például Románia (42,0, illetve 42,5%), Lengyelország (47,8, illetve 45,4%), illetve a szoros gazdasági kapcsolatok miatt Magyarország szempontjából különösen fontos Németország (50,6, illetve 44,3%). Kifejezetten zárt gazdaságnak tekinthető az Egyesült Államok, ahol ez az arány 13,4, illetve 16,4%.

A külkereskedelem alakulásának meghatározó tényezője az adott ország hivatalos fizetőeszközének **árfolyama**: amennyiben egy ország devizája gyengül a fontosabb külkereskedelmi partnerek devizájához képest, akkor exportja a partnerország számára olcsóbbá válik, így várhatóan nőni fog. Ezzel szemben az import megrágul, így volumene csökkenni fog. Az 1. táblázat tartalmazza néhány deviza átlagos éves árfolyamát 2006 és 2013 között az euróhoz viszonyítva (vagyis azt, hogy 1 euró mennyibe került az adott devizában kifejezve). A vizsgált adatok 2006-tól történő szerepeltetése mellett szól, hogy így már az adatokon látható a válság hatása. Az Európai Unió tagországainak szempontjából az amerikai dollár a legfontosabb, amelynek árfolyama jelentősen nem változott az euróhoz képest 2006 és 2013 között: kismértékű gyengülést csupán 2008-ban figyelhettünk meg. Szintén stabilnak tekinthető a cseh korona árfolyama a vizsgált időszakban. A magyar, a lengyel és a román deviza a válság során egyaránt gyengült az euróhoz viszonyítva. Ezzel ellentétes irányú mozgást figyelhetünk meg Kína esetében: a júan 2007 óta kb. 20%-kal erősödött az euróhoz képest. Egyes – leginkább amerikai – vélemények szerint azonban a júan még így is alulértékelt, ami Kínát versenyelőnyhöz juttatja a világpiacon. A deviza előző években történt erősödése azonban a kínai gazdaság kisebb növekedéséhez vezetett – így csökkent az éves növekedés, 7 és 8% közé.

1. tábla

Néhány deviza átlagos éves árfolyama az euróhoz képest

Pénznemek	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Cseh korona	28,34	27,77	24,95	26,44	25,28	24,59	25,15	25,98
Magyar forint	264,26	251,35	251,51	280,33	275,48	279,37	289,25	296,87
Lengyel zloty	3,90	3,78	3,51	4,33	3,99	4,12	4,18	4,20
Új román lej	3,53	3,34	3,68	4,24	4,21	4,24	4,46	4,42
Kínai jüan	10,01	10,42	10,22	9,53	8,97	9,00	8,11	8,16
Amerikai dollár	1,26	1,37	1,47	1,39	1,33	1,39	1,28	1,33

Forrás: Eurostat.

1.1. Export, import és külkereskedelmi egyenleg

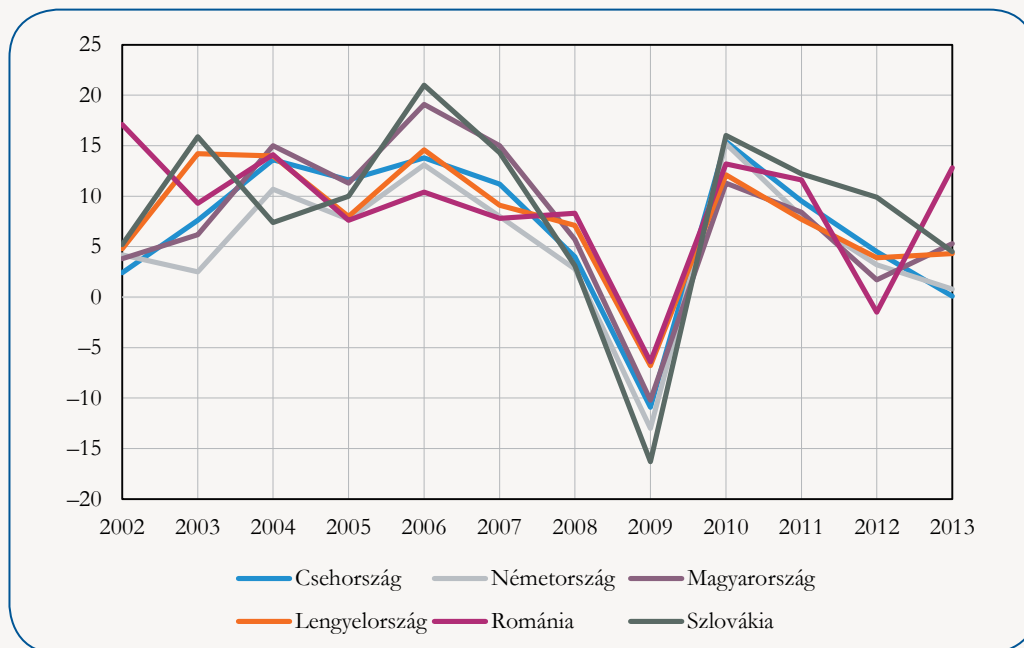
Az egyes országok **exportvolumenének** (termék és szolgáltatás együtt, a GDP szerinti elszámolást elemezve) változása 2013-ban az előző évhez képest a GDP-hez hasonlóan meglehetősen változatos képet mutat: az exportot tekintve egyaránt találhatóak nagymértékű növekedések, de olyan országok is előfordulnak, ahol az export volumene a vizsgált időszakban csökkent.

Az **Európai Unió tagországainak** exportvolumene 2013-ban összességében 1,5%-kal növekedett. A tagországok közül ki kell emelni Romániát, ahol 2013-ban az export volumene 12,8%-kal nőtt 2012-hez képest. Ehhez nagyban hozzájárult az is, hogy a bázis meglehetősen alacsony volt: 2012-ben 1,5%-kal csökkent az export volumene. A románhoz nagyon hasonló helyzet figyelhető meg Bulgáriában is: 2013-ban az export volumene 8,9%-kal nőtt a 2012. évi 0,4%-os csökkenés után. Ezzel szemben Litvánia esetében az erős növekedést nem okozhatja bázishatás: itt a 2013-as 9,5%-os növekedést 10% feletti bővülések előzték meg. Jelentős csökkenést két kis államnál találhatunk 2013-ban: Ciprusnál (a 2012. évi 2,5%-os csökkenést 2013-ban további 4,2% visszaesés követte), illetve Máltánál (a 8,6%-os növekedést követően 5,6%-os a csökkenés).

A **környező országok** közül 2013-ban az exportban Szlovákia 4,5, Csehország 0,2, Lengyelország 4,6, Szlovénia pedig 2,9%-os növekedést ért el. A kivitel volumene az unió nagyobb tagországaiban alig nőtt: Franciaországban 0,6, Németországban 0,8, míg Olaszországban 0,1% volt a bővülés mértéke. Magyarország exportjának volumene eközben 5,3%-kal bővült. A régió országainak exportnövekedését Németországgal összevetve megállapítható, hogy az egyes országok exportjának változása ezzel erősen korrelál, a vizsgált országok gazdasága szorosan követi a német gazdaság pályáját (különösen Csehországra igaz ez): ha a német gazdaság bővül, akkor a többi gazdaságnak is esélye nyílik a jobb teljesítményre. Az export volumene a környező országokban és Németországban 2009-ben a válság hatására jelentősen visszaesett, majd ezt 2010-ben korrekció követte.

1. ábra

Az export volumenének változása (az előző évhez képest)

Forrás: Eurostat.

A világgazdaság szempontjából legfontosabb, Európai Unió kívüli gazdaságok közül az Egyesült Államok kivitelének volumene 2,7, Japáné pedig 1,6%-kal nőtt. Kína növekedése továbbra is kiemelkedő: az export értéke (folyó áron, a volumenindex nem ismeretes) 7,9%-kal emelkedett.

Az **import** alakulása az exportéhoz hasonlóan változatos képet mutat. Az Európai Unió 28 tagállamának importja összesen 0,4%-kal nőtt az előző évhez képest. A tagállamok közül 2013-ban növekvő importról számolt be Litvánia (10,3%), Magyarország (5,3%), illetve a környező országok közül Szlovákia (2,9%), Románia (2,4%), Csehország (0,6%), Lengyelország (1,2%), valamint Szlovénia (1,3%), a nagyobb országok közül pedig Németország és Franciaország. Az utóbbi két állam importja nem változott jelentős mértékben: az előbbi 0,9, míg az utóbbi 0,6%-kal növekedett 2012-ről 2013-ra. Ezekkel ellentétben a görög import a 2009 óta visszaeső belső fogyasztás és kibocsátás miatt folyamatosan csökken, – 2013-ban 5,3%-kal. Kevésbé tűnik tartósnak a ciprusi (14,1%), a horvát (1,7%), a lett (1,7%) és az olasz (2,8%) visszaesés.

Az import esetében is érdemes összevetni a négy visegrádi országot, ezenkívül Románia és Németország adatait. Az import volumenének változása – az exporthoz hasonlóan – nagyon szorosan korrelál a vizsgált országok esetében. A válság előtt az importnál is tapasztalható a növekedés (itt csak Románia lóg ki a sorból, ahol a növekedés a többi országnál jelentősebb volt), majd a válság miatt 2009 után nagymértékű visszaesés történt, amelyet 2010-ben kétszámjegyű korrekció követett a bázishatás miatt. A bővülés mértéke azóta évről évre csökken.

Az import volumene az Egyesült Államokban 2013-ban 1,4, míg Japánban 3,4%-kal nőtt. Kínában az import értékének növekedése (folyó áron) 7,3% volt.

Fontos kérdés az is, hogy egy országban mekkora a **külkereskedelem egyenlege**, azaz mennyivel tud az adott ország többet értékesíteni külföldön, mint amennyit onnan vásárol. Amennyiben e mutató GDP-hez viszonyított értéke tartósan és nagymértékben negatív, akkor az az adott ország eladósodásához vezethet, amint az a dél-európai országok esetén is történt.

Néhány ország külkereskedelmi egyenlegét mutatja a 2. táblázat. Az Európai Unió 28 tagországnak összesített külkereskedelmi egyenlege 2012-ben a GDP-jük 1,9, míg 2013-ban 2,9%-a volt. Ezen belül azonban a tagországok meglehetősen különböző helyzetben vannak: Írország és Luxemburg esetén például a külkereskedelmi egyenleg több éve jelentős aktívumot mutat (Írország esetében ez a

GDP 10–20%-a körül, míg Luxemburg esetében annak 30%-a körül alakul). Szintén számottevő aktívum figyelhető meg Csehországnál, illetve Németországnál, Magyarországnál azonban még e két országnál is nagyobb GDP-arányos többletet regisztráltak. A környező országok közül szintén jelentős többletet ért el Szlovákia, Szlovénia és Ausztria. Számos ország esetén negatív külkereskedelmi egyenleg figyelhető meg: például Bulgária, Franciaország, Románia. A korábbi jelentős deficit után Görögország hiánya jelentősen mérséklődött, és 2012-ben már Spanyolország is pozitív egyenleget tudott felmutatni.

A nem Európai Unió tagországok közül kiemelkedik Svájc, jelentős, mintegy 10%-os többlete. Az Egyesült Államok és Japán 2013-ban egyaránt a GDP 3%-a körüli külkereskedelmi hiánnyal zárt.

2. tábla

Néhány ország külkereskedelmi egyenlege a GDP %-ában

Ország	2012	2013
EU-28	1,9	2,8
Ausztria	3,2	4,6
Bulgária	-3,1	-0,9
Csehország	5,6	6,4
Észtország	0,2	0,8
Franciaország	-2,2	-2,0
Görögország	-4,8	-2,6
Olaszország	1,1	2,5
Lettország	-3,9	-1,9
Litvánia	0,8	0,6
Magyarország	7,3	8,0
Németország	5,9	6,3
Lengyelország	0,3	2,4
Románia	-4,7	-0,6
Szlovákia	5,2	6,3
Szlovénia	4,8	6,7
Svájc	10,4	10,3
Egyesült Államok	-3,4	-3,0
Japán	-2,0	-2,8

Forrás: Eurostat.

1.2. Külkereskedelmi termékforgalom

A **termékexport** volumene 2013-ban az Európai Unió 28 tagállamát tekintve 1,3%-kal emelkedett. Ezen belül is kiemelkedik Románia 12,8, illetőleg Bulgária 12,0%-os növekedése, melyet elsősorban az alacsony bázis okozott. A bővülés Románia esetében főként a mezőgazdasági termékek (a jobb termés miatt), valamint a gépek és járművek kiviteli forgalmának köszönhető. Szintén kiemelkedően magas a termékexport volumenének emelkedése Litvániában (9,3%). Itt a növekedéshez legnagyobb részben a különböző fajta gépek járultak hozzá.

Románia legfontosabb termékei közé 2013-ban az elektromos gépek és a közúti járművek tartoztak, azonban az öt legfontosabb árucsoport között találhatóak a gabonafélék is. Ez utóbbi csoport esetén majdnem 50%-os exportbővülés figyelhető meg.

A környező országok közül a termékexport növekedés figyelemre méltó Szlovákiában is: volumene 2013-ban 4,9%-kal emelkedett. Ezen belül meghatározó a járműipar, az export értéke több mint 1,3 milliárd euróval, az ezen belül húzóterméknek számító közúti járművek gyártásáé 9,1%-kal nőtt.

A lengyel termékexport volumene – a szlovákéval közel azonos mértékben –, 4,8%-kal bővült, melyhez a hajógyártás járult hozzá legnagyobb mértékben, annak ellenére, hogy ezen ágazat nem tartozik az öt legfontosabb exportágazat közé. Ez a tény is jól mutatja, hogy Lengyelországban sokkal kevésbé koncentrált az egyes termékcsoportok súlya, mint például Szlovákiában.

2013-ban Csehországban a termékexport volumene mindössze 1,0, Németországban 0,3%-kal nőtt.

A nagy országok közül szintén mérsékelt emelkedést mértek az Egyesült Királyságban (0,6%), míg a francia termékexport volumene 0,1%-kal csökkent.

Az Európai Unió tagállamai közül néhány esetben a termékexport volumene visszaesett: számottevő csökkenés volt Máltán (8,6%) és Horvátországban is (4,1%).

3. tábla

Csehország, Lengyelország, Románia és Szlovákia legnagyobb exportértékkel rendelkező árucsoportjainak (KN2) részesedése és értékváltozása, 2013

Termék-		Részesedés	Érték- változás az előző évhez képest	Termék-		Részesedés	Érték- változás az előző évhez képest
kód	név			kód	név		
<i>Csehország</i>				<i>Lengyelország</i>			
84	Gépek és mecha- nikus berendezések	19,60	-3,28	84	Gépek és mecha- nikus berendezések	12,55	5,07
87	Közúti járművek	17,96	2,54	85	Elektromos gépek	11,06	4,54
85	Elektromos gépek	16,42	-2,63	87	Közúti járművek	10,79	1,20
73	Vas- és acélárak	4,24	3,46	94	Bútorok és világító felszerelések	5,25	7,43
39	Műanyagok	3,57	6,02	27	Ásványi olajok és tűzelőolajok	4,69	0,94
<i>Románia</i>				<i>Szlovákia</i>			
85	Elektromos gépek	14,99	3,55	87	Közúti járművek	24,66	9,09
87	Közúti járművek	14,35	22,74	85	Elektromos gépek	21,09	6,43
84	Gépek és mecha- nikus berendezések	10,30	18,46	84	Gépek és mecha- nikus berendezések	11,77	8,24
27	Ásványi olajok és tűzelőolajok	5,53	3,80	27	Ásványi olajok és tűzelőolajok	5,66	-0,40
10	Gabonafélék	4,03	49,12	72	Vas és acél	4,93	-5,12

Forrás: Eurostat.

Az Európai Unió tagországaiban a **termékimport** volumenének alakulása meglehetősen változatos képet mutat.

Litvániában nem csak az export nőtt jelentősen, hanem az import is: az import volumene itt emelkedett legnagyobb arányban (8,9%), míg a második legnagyobb növekedés Dániában volt (6,9%).

A környező országok közül Csehországban az import volumene kis mértékben, 0,9%-kal nőtt, a legnagyobb forgalmú gépek és mechanikus berendezések, valamint az elektromos gépek árucsoportoknál csökkenés tapasztalható. Lengyelországban 0,8%-os importnövekedést regisztráltak, melyhez nagymértékben hozzájárult az elektromos gépek értékének 4,7%-os emelkedése. A meghatározó súlyú gépek és mechanikus berendezések importforgalma szinte nem változott, míg a szintén jelentős arányt képviselő ásványi olaj és tüzelőanyagoké több mint 12%-kal csökkent. Romániában a termékimport 2,4%-kal bővült. Ezen belül a legjelentősebb növekedés a termékimportban legnagyobb arányú elektromos gépeknél tapasztalható, míg az ásványi olajok importja nagymértékben (18,6%-kal) visszaesett a vizsgált időszak-

ban. Szlovákiában a behozatal volumene 3,0%-kal nőtt. Értékben a legnagyobb (8,1%-os) növekedés az importon belül a legjelentősebb termékcsoportnál, az elektromos gépeknél volt.

Az Európai Unió jelentős gazdaságai közül Németországban a termékimport növekedése 0,8, az Egyesült Királyságban pedig 0,9% volt, míg Franciaország esetén 0,3%-os csökkenést regisztráltak.

Néhány tagországban az importvolumen csökkent. Ilyen például Ciprus (17,4%), Málta (7,0%) és Görögország (4,0%) – Cipruson és Görögországban többek között a gyenge belső kereslet miatt.

4. tábla

Csehország, Lengyelország, Románia és Szlovákia legnagyobb importértékkel rendelkező árucsoportjainak (KN2) részesedése és értékváltozása, 2013

Termék-		Részesedés	Érték- változás az előző évhez képest	Termék-		Részesedés	Érték- változás az előző évhez képest
kód	név			kód	név		
<i>Csehország</i>				<i>Lengyelország</i>			
84	Gépek és mechanikus berendezések	16,97	-6,12	84	Gépek és mechanikus berendezések	12,42	-0,03
87	Elektromos gépek	15,93	-1,09	27	Ásványi olajok és tüzelőolajok	12,00	-12,12
27	Ásványi olajok és tüzelőolajok	9,73	-8,05	85	Elektromos gépek	11,21	4,67
87	Közúti járművek	8,53	0,86	87	Közúti járművek	8,02	1,95
39	Műanyagok	5,58	3,50	39	Műanyagok	6,00	2,65
<i>Románia</i>				<i>Szlovákia</i>			
85	Elektromos gépek	15,28	8,42	85	Elektromos gépek	18,79	8,11
84	Gépek és mechanikus berendezések	12,32	0,38	27	Ásványi olajok és tüzelőolajok	13,00	0,26
27	Ásványi olajok és tüzelőolajok	9,88	-18,60	87	Közúti járművek	11,87	2,60
87	Közúti járművek	7,31	5,36	84	Gépek és mechanikus berendezések	11,58	3,99
39	Műanyagok	5,26	6,79	90	Optikai műszerek és készülékek	4,11	-6,66

Forrás: Eurostat.

1.3. Szolgáltatás-külkereskedelem

2013-ban az Európai Unió 28 tagországának **szolgáltatásexportja** 2,3%-kal nőtt. A termékexporthoz hasonlóan a szolgáltatásoknál is releváns teljesítményt ért el Románia: a szolgáltatások exportjának értéke 28,6%-kal haladta meg a bázisidőszakit. A szolgáltatástípusok közül a szállítási szolgáltatások bővülése a meghatározó: a román szállítási export 2013-ban több mint a felével emelkedett az előző évihez viszonyítva.

A környező országok közül 4,8%-os csökkenés volt a cseh szolgáltatásexportban, melyek mérséklődéséhez mindhárom szolgáltatás-csoport (turizmus, szállítási szolgáltatások, üzleti szolgáltatások) hozzájárult.

Lengyelországban az export bővülése 2,4, Szlovákiában 0,6, Szlovéniában 4,9, Ausztriában pedig 4,3% volt. Ausztria esetén mindhárom „ágazat” érdemben tudott bővülni. Horvátországban a szolgáltatások exportja 2,1%-kal emelkedett, ezt a növekedést az ország szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró turizmus okozta, az üzleti és szállítási szolgáltatások exportja egyaránt csökkent.

Németország szolgáltatásexportja éves szinten 4,4%-kal nőtt, amihez mindhárom szolgáltatáscsoport hozzájárult. Franciaországban az export 6,1, Olaszországban pedig 2,1%-kal bővült, míg a jelentős üzleti szolgáltatásexporttal bíró Egyesült Királyságban 2,0%-kal csökkent. Itt a csökkenést az üzleti (ezen belül is leginkább a biztosítási), valamint a szállítási szolgáltatások exportjának mérséklődése okozta, ezt a turizmus magasabb exportja sem tudta ellensúlyozni.

Az Európai Unió 28 tagállamában a **szolgáltatások importja** 2013-ban 1,3%-kal emelkedett. A legnagyobb arányú növekedést (12,7%) a tagállamok közül Litvániában mérték az üzleti és a szállítási szolgáltatások bővülésének köszönhetően. A szolgáltatások importja Észtországban 6,7 és Romániában 10,9%-kal nőtt.

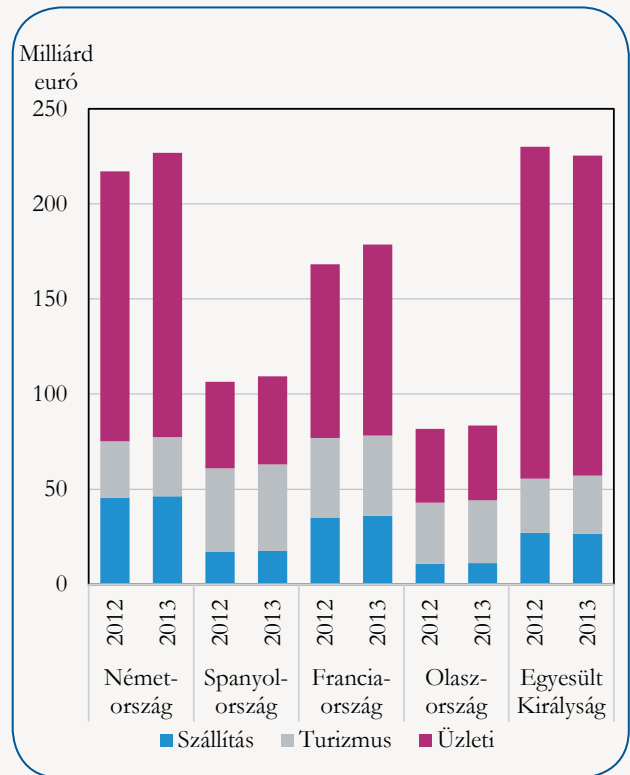
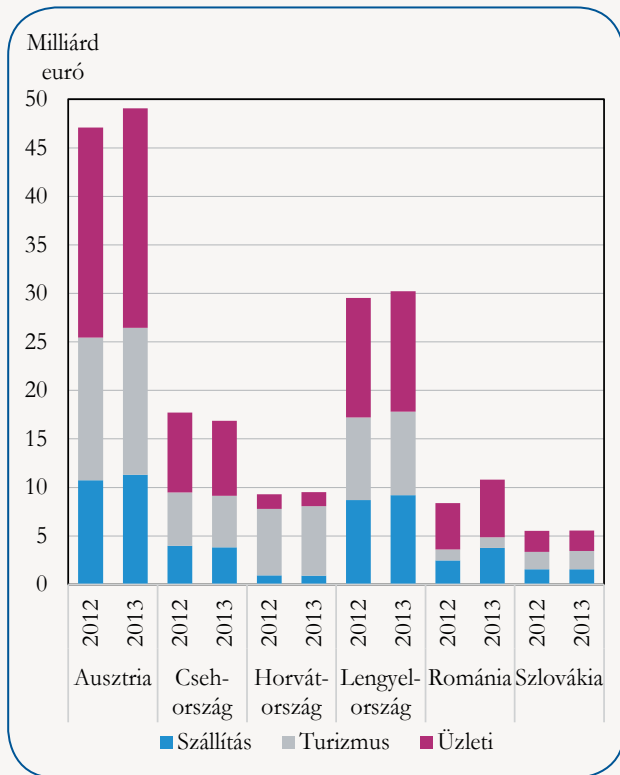
Az Unió 28 tagállama közül néhány országban a szolgáltatásimport 2013-ban csökkent: a legnagyobb arányú a visszaesés Cipruson (12,6%) és Görögországban (11,4%), de mérséklődött az Egyesült Királyságban is (4,0%).

2. ábra

3. ábra

A szolgáltatásexport szolgáltatáskategóriánként néhány környező országban, 2012, 2013

A szolgáltatásexport szolgáltatáskategóriánként néhány nagy uniós tagállamban, 2012, 2013

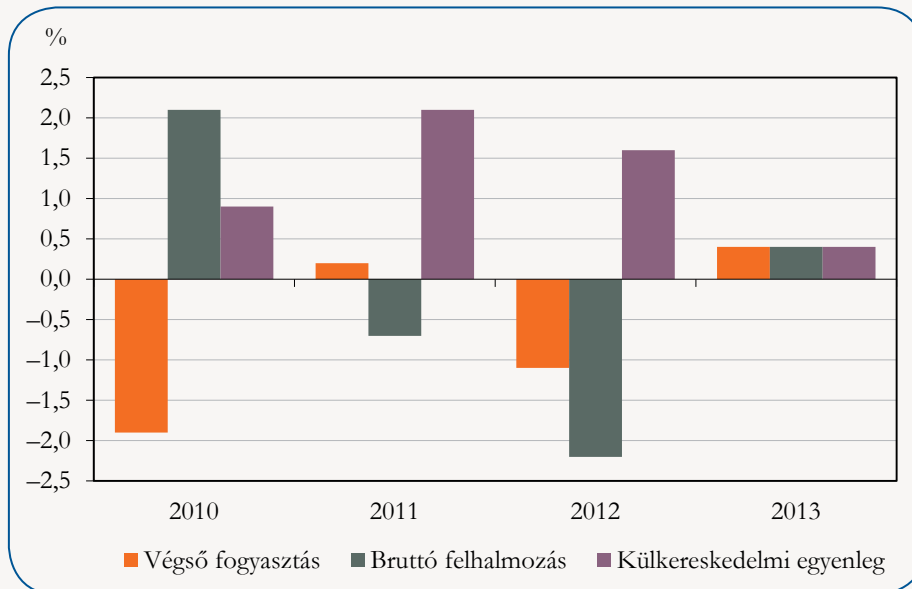
Forrás: Eurostat.

2. A magyar külkereskedelem nemzetgazdasági vonatkozásai

A hazai GDP, a 2010–2013 közötti időszak gazdasági teljesítménye összességében bővült: 2010-ben 1,1, 2011-ben 1,6l, 2013-ban pedig 1,1%-kal haladta meg az egy évvel korábbi értéket, szemben a 2012. évi 1,7%-os visszaeséssel. A külkereskedelmi egyenleg minden évben pozitívan járult hozzá a GDP-növekedéshez, a végső fogyasztás és a bruttó felhalmozás hozzájárulása változatos volt.

4. ábra

A GDP növekedéséhez való hozzájárulás

2013-ban a nettó export, a végső fogyasztás és a bruttó felhalmozás éves szinten megközelítőleg ugyanolyan mértékben segítette a GDP-növekedést, az éven belül az egyes tényezők hozzájárulása eltérően alakult. Az utolsó két negyedévben már a belföldi felhasználás két komponense és a nettó export is támogatta a GDP-bővülést, az első félévben azonban a hatások még ellentétesek voltak. Az első negyedévben a külkereskedelmi egyenleg javulása csak részben ellensúlyozta a belső felhasználás mérséklődését, a második negyedévben viszont a fogyasztás és felhalmozás emelkedése kompenzálta a nettó export növekedéscsökkentő hatását. A termékexportnak a GDP-bővüléshez való hozzájárulása negyedévről negyedévre dinamikusán emelkedett, míg a szolgáltatásexporté ugyanazon szint körül ingadozott.

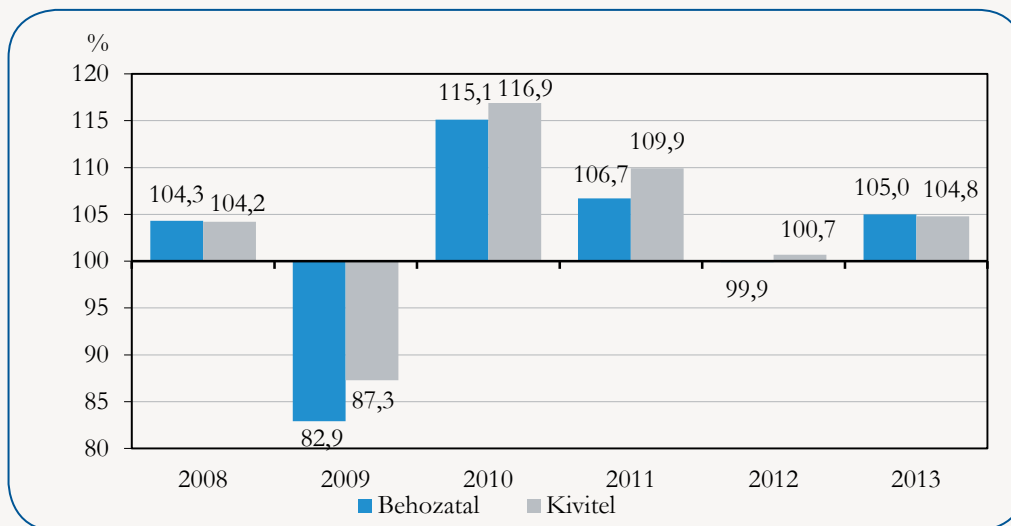
A folyó áron mért export értéke elérte a GDP 96%-át, ezen belül a termékek kivitele a 79%-ot. Bár az aktívum növekedése az előző két évhez képest némileg lassult, 2013-ban is megközelítette a 270 milliárd forintot. A folyó áras egyenleg (2329 milliárd forint) – a másodikat kivéve – minden negyedévben javult az előző év azonos időszakához képest. A nettó export 52%-a a termékek forgalmának, 30%-a a turizmusnak, 13%-a a szállítási szolgáltatásokkal kapcsolatos tranzakcióknak köszönhető. Az ESA-módszer szerint az elszámolt áruforgalmi egyenleg (1207 milliárd forint) közel 900 milliárd forinttal, mintegy 40%-kal alacsonyabb a külkereskedelmi termékforgalmi statisztikában mért egyenlegnél. Az eltérés két fő komponensre vezethető vissza: az ún. áfaregisztrációkkal kapcsolatos, a nem rezidens vállalkozásoknál keletkező hozzáadott értéket kiküszöbölő kiigazítás megközelítőleg 1100 milliárd forinttal rontja, az egyéb korrekciók (pl.: cif/fob konverzió) pedig 200 milliárd forinttal javítják a GDP-ben elszámolt nettó exportot.

3. A külkereskedelmi termékforgalom

2013-ban a magyar külkereskedelmi termékforgalom az előző évinél erőteljesebb mértékben bővült, a **kivitel volumene** előzetes adatokból számítva¹⁾ **4,8**, a **behozatalé pedig 5,0%-kal nőtt az előző év azonos időszakához képest**. Az import növekedési üteme – a beruházások bővülésével összefüggésben – némileg meghaladta az exportét, ez a tendencia legutóbb a 2008. évre volt jellemző.

5. ábra

A külkereskedelmi termékforgalom volumenének alakulása (előző év=100%)

A 2013. éven belül a kivitel és a behozatal volumenének bővülése negyedévről negyedévre gyorsult; a kivitel dinamikája a harmadik negyedévtől már meghaladta az importét. A kereskedelem élénkülését a két legnagyobb árucsoport, a gépek és szállítóeszközök, valamint a feldolgozott termékek alakulása határozta meg mindkét forgalmi irányban. A kivitel negyedik negyedéves teljesítményére szintén kedvezően hatott a kisebb részarányú élelmiszerek exportvolumenének megugrása, részben az alacsony bázisszint következményeként.

Előzetes adatok szerint 2013-ban a **kivitel** értéke 24 244 milliárd forintot, a behozatalé 22 154 milliárd forintot tett ki, ami a forgalom 4,8, illetve 4,4%-os növekedését jelenti az előző évhez hasonlítva. Európában számolva az export 2,2%-os bővülését követően 81 719 millió eurót ért el; az import szintje 1,9%-kal lett magasabb, értéke 74 710 millió euró volt. (Az érték- és volumenindexek eltérő ütemét a két forgalmi irány árindexének eltérő alakulása magyarázza.)

A **külkereskedelmi mérleg** többlete 2090 milliárd forintot (7 009 millió eurót) tett ki, 168 milliárd forinttal (354 millió euróval) többet, mint egy évvel korábban.

5. tábla

A külkereskedelmi termékforgalom összefoglaló adatai, 2013

Megnevezés	Export		Import		Egyenleg	
	érték	az előző év azonos időszaka =100,0	érték	az előző év azonos időszaka =100,0	érték	az előző év azonos időszaka =100,0
Milliárd forint	24 244	104,8	22 154	104,4	2 090	1 922
Millió euró	81 719	102,2	74 710	101,9	7 009	6 655
Millió dollár	108 579	105,6	99 271	105,3	9 308	8 523

¹⁾ A 2013. évi felülvizsgált adatok közzétételi időpontja 2014. szeptember 2.

3.1. A termékforgalom kivitelének áruszerkezete

A hazai export árufőcsoportos szerkezetében a két meghatározó súlyú árufőcsoport mutatott lényegbeli változást az elmúlt hat évben: a gépek és szállítóeszközök részesedése több mint 7 százalékponttal csökkent, míg a feldolgozott termékeké 5 százalékpont körüli mértékben nőtt. Minden árufőcsoport értékét és volumenét növekedés jellemezte ezen időszak alatt, legnagyobb mértékben a feldolgozott termékekét.

6. tábla

A kivitel alakulása árufőcsoportok szerint

Árufőcsoport	Forgalom, milliárd forint		Megoszlása, %		Érték- index, 2013 (2012. év=100,0%)	Volumen-
	2008	2013	2008	2013		
Élelmiszerek, italok, dohány	1 235	1 960	6,7	8,1	103,9	100,6
Nyersanyagok	434	747	2,4	3,1	94,5	96,2
Energiahordozók	692	873	3,8	3,6	93,3	100,5
Feldolgozott termékek	4 895	7 736	26,5	31,9	107,5	106,9
Gépek és szállító- eszközök	11 185	12 928	60,7	53,3	104,8	105,1
Összesen	18 440	24 244	100,0	100,0	104,8	104,8

2013-ban a **gépek és szállítóeszközök** árufőcsoportba tartozó termékek exportvolumene 5,1, értéke 4,8%-kal nőtt a bázisidőszakhoz hasonlóan. A növekedés húzóerejét az autógyártáshoz kapcsolódó árucsoportok forgalmának fellendülése jelentette. Az év során a hazai autógyárak által megjelentetett új modelleknek köszönhetően az export növekedésének motorja a közúti jármű és az ehhez kapcsolódó árucsoportok voltak.

A teljes export több mint tizedét adó **közúti jármű** folyó áron számított kivitele 30%-kal nőtt, s a forgalom 2982 milliárd forintot tett ki. Az árucsoporton belül az 1690 milliárd forint exportárbevételrel rendelkező személygépkocsik forgalma 516 milliárd forinttal növekedett, az 1017 milliárd forint értékben kivitt gépjárműalkatrészek és -tartozékoké 121 milliárd forinttal haladta meg az előző évi szintet. A személygépkocsik legfontosabb exportcélszámát Németország volt, a forgalom értéke az egy évvel korábbi 345 milliárd forintos értékről 2013-ban 450 milliárd forintra nőtt. Ennél is dinamikusabb bővülés jellemezte az Egyesült Államokba irányuló kivitelt: a 2012. évi rangsorban a 21 milliárdos kivitellel a 15. helyet foglalta el, míg egy évvel később a 131 milliárd forintra felfutott exporttal már a 2. helyre emelkedett. A 2013. évi bővülés ezen túlmenően a spanyol, a török, az olasz, valamint a holland viszonylatokba irányuló forgalom 25 milliárd forintot meghaladó növekedésének köszönhető.

A **villamos gépek, készülékek és műszerek** exportértéke 2012-ről 2013-ra 142 milliárd forinttal 2778 milliárd forintra nőtt, amely döntően a jármű-, ezenfelül a híradás-technika iparhoz szorosan kapcsolódó termékek bővülő exportjának tulajdonítható. A legnagyobb növekményeket (60, illetve 39 milliárd forintot) a kapcsolótáblák és az áramkör kapcsolására szolgáló készülékek esetében mértük.

Az **energiafejlesztő gépeket és berendezéseket** 2013-ban az előző évinél 4,9%-kal nagyobb értékben, 2171 milliárd forintért exportáltunk. Az árucsoporton belül a gépjárműmotorok kivitele 109 milliárd forinttal, 1463 milliárd forintra nőtt, ezen belül a benzinmotorok kivitelében 75 milliárd forintos, a dízelmotorokéban 34 milliárd forintos növekedés volt. Az energiafejlesztő gépek és berendezések exportjának 49%-a Németországba került kiszállításra, amelyen túl Kínába, Spanyolországba, illetőleg Szlovákiába irányult számottevő, 100 milliárd forintot meghaladó forgalom.

A **híradás-technikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékek** exportja 2013-ban 14%-os visszaesés következtében 2455 milliárd forintra csökkent, ennek ellenére a harmadik legnagyobb részesedésű árucsoport maradt a teljes kivitelben. Ez a visszaesés döntően a teljes forgalomra is erős hatással bír

mobiltelefonok, illetve tv-készülékek kivitelének alakulásával magyarázható. A mobiltelefonok exportértéke 2013-ban 2012-höz viszonyítva mintegy negyedével, azaz csaknem 305 milliárd forinttal 890 milliárd forintra csökkent. A termék legfontosabb célországai – az Egyesült Arab Emírségek, Egyesült Királyság, Németország és Dél-Afrikai Köztársaság – viszonylatában együttesen 165 milliárd forintos visszaesést mértünk. Az eladott készülékek mennyiségét tekintve tetemes volt a csökkenés: a 2012-ben kivitt 31 millió darabhoz képest egy évvel később megközelítően 18 millió darab kiszállítására került sor, ugyanakkor egy telefon fajlagos értéke csaknem 30%-kal növekedett, ami némiképp ellensúlyozta az összérték csökkenését. Az árucsoporton belül a televíziók, monitorok kivitele közel hatodával, 721 milliárd forintra esett vissza. A forgalom csökkenése jellemzően egy év végén végrehajtott gyártóüzem bezárásának a következménye, melynek során a gyártási kapacitás más uniós tagállamba került áthelyezésre.

A kivitel nem egészen egyharmadát jelentő **feldolgozott termékek** exportvolumene 2013-ban 6,9%-kal nőtt az előző év azonos időszakához képest, amely némileg meghaladta a 2012. évi 6,0%-os növekedési ütemet. Az árufőcsoport forgalma 7,5%-os folyó áras növekedés mellett 2013-ban 7736 milliárd forintot tett ki.

Az árufőcsoportba tartozó áruféjeketek közül a legnagyobb mértékben – megközelítően tizedével bővült – a 2691 milliárd forint értékben kiszállított *vegyi termékek* forgalma, a közelmúltban megvalósult kapacitásbővítő beruházások, továbbá a regionális elosztó központok kialakításának következtében. Az idetartozó árucsoportok közül a legnagyobb összeggel, 68 milliárd forinttal az **illóolaj, illat- és tisztítószer** kivitele nőtt. Jelentős volt továbbá a **gyógyszerek és gyógyszerkészítmények**, valamint a **műanyag-alapanyagok** és a **szerves vegyi termékek** értékének növekedése is (56, 52, 42 milliárd forint). Az áruféjeketen belül meghatározó részesedéssel (43%) bíró gyógyszerexportunk értéke 5%-os bővülés mellett 1154 milliárd forintot tett ki. A növekedés felét a közel 200 milliárd forintra bővülő oroszországi rendeltetésű kivitel jelentette. A további meghatározó célpiacaink Románia és Németország voltak. Míg a német relációjú kiszállítások tizedével gyarapodtak, a Romániába irányuló kivitel számottevően csökkent 2012-höz hasonlóan. A **szakmai, tudományos ellenőrző műszerek** 855 milliárd forintos kivitele a gépjárműipari megrendelésekkel összefüggésben 56 milliárd forinttal nőtt. A növekedés a túlnyomórészt Németországba kiszállított automata szabályozó- vagy ellenőrző műszer és készülék; mindezek alkatrészei és tartozékai körében volt jelentős; ezen termékkör 461 milliárd forintnyi forgalma tizedével meghaladja az előző évi értéket.

Az **élelmiszerek, italok, dohány** árufőcsoport forgalmának volumene 2013-ban 0,6, értéke 3,9%-kal bővült 2012-höz képest, amely 2009 óta a legkisebb növekményt jelenti.

A kivitel folyó áras értékének alakulását főként két termékkör, a **gabona és gabonakészítmények**, valamint az **állati takarmány** forgalmának ellentétes irányú változása határozta meg. Az árufőcsoport negyedét adó gabona és gabonakészítmények exportja 40 milliárd forinttal csökkent. A gabonaexport jelentős részét kitevő kukoricakiszállítások értéke a 2012. évre jellemző aszályos időszak miatt az év elején jelentősen visszaesett. 2013-ban a termés mennyisége már jóval kedvezőbben alakult, ugyanakkor – az alacsony világpiaci árak miatt – a kukorica értékesítésével kivártak a piaci szereplők. Az év egészét tekintve a kukoricaexport értéke 123 milliárd forinttal, mennyiségben pedig csaknem felével esett vissza, az év utolsó negyedében azonban már exportbővülést mértünk. Ezzel szemben a búza kivitele 66 milliárd forinttal nőtt, a nettó súlyt tekintve 80%-kal meghaladta az egy évvel ezelőtti értéket. A gabonák tekintetében a legfontosabb felvevőpiacot Olaszország, Románia, Ausztria és Németország jelentette. Az **állati takarmány** esetében a növekmény 43 milliárd forint volt, ezen belül főként a kutya- és a macskaeledel célját szolgáló készítmények kiszállítása nőtt számottevően. Az állateledel-gyártás az elmúlt években megvalósított új beruházások révén rendkívül dinamikus fejlődő ágazattá vált hazánkban.

Az export 3,6%-át képviselő **energiabordozók** volumene 2013-ban szinte változatlan maradt a bázisévhez képest, értéke az árszínvonal csökkenésének következtében 6,7%-kal 873 milliárd forintra csökkent.

A **kőolaj és kőolajtermékek** kivitele mintegy 551 milliárd forintot tett ki, ami a kereskedelem értékének 4,0%-os mérséklődését jelenti, a kivitt mennyiség azonban a világpiaci árak csökkenése miatt szinte nem változott. A **villamos energia** exportja ennél drasztikusabban, több mint harmadával esett vissza,

ugyanakkor a kisebb részarányú **természetes és mesterséges gáz** 36 milliárd forint növekménnyel javította az árufőcsoport kivitelének eredményét.

A 747 milliárd forint értékben kivitt **nyersanyagok** volumene 3,8, értéke 5,5%-kal maradt el az egy évvel korábbi szinttől. Az árufőcsoport kivitelének közel ötödét jelentő **olajos mag és olajtartalmú gyümölcs** exportértéke 30%-kal, azaz 59 milliárd forinttal esett vissza, meghatározóan a repce-, illetve napraforgómag forgalmának jelentős csökkenése miatt. A kedvezőtlen termés különösen a második negyedévben okozott nagy exportkiesést.

7. tábla

A kivitel legnagyobb értéknövekedést elért termékei

Termék-		(milliárd forint)		
kód	név	2012	2013	Változás
8703	Személygépkocsi	1 174	1 690	516
8708	Gépjárműalkatrész	896	1 017	121
8407	Benzinmotor	837	913	76
1001	Búza	97	163	66
8537	Kapcsolótábla és egyéb	196	256	60
9032	Automata szabályozó- vagy ellenőrző műszer	419	461	42
8536	Áramkör kapcsolására szolgáló készülékek	287	326	39
2711	Földgáz	101	137	36
8544	Elektromosan szigetelt huzal	442	476	34
3004	Gyógyszerek	859	893	34

3.2. A termékforgalom behozatalának áruszerkezete

A 2008–2013 közötti időszakban a behozatal áruszerkezete a kivitelével összhangban változott: valamennyi árufőcsoport importját az exportéval azonos irányú változás jellemezte. A gépek és az energiahordozók kivitelével minden más árufőcsoport összbehozatalon belüli részaránya nőtt a vizsgált időszakban.

8. tábla

A kivitel alakulása árufőcsoportok szerint

Árufőcsoport	Forgalom, milliárd forint		Megoszlása, %		Érték- index, 2013 (2012. év=100,0%)	Volumen-
	2008	2013	2008	2013		
Élelmiszerek, italok, dohány	861	1 135	4,7	5,1	101,1	96,4
Nyersanyagok	357	525	1,9	2,4	97,7	101,1
Energiahordozók	2 359	2 776	12,8	12,6	100,6	104,5
Feldolgozott termékek	5 847	7 587	31,6	34,2	106,9	107,2
Gépek és szállító- eszközök	9 079	10 132	49,1	45,7	104,4	104,8
Összesen	18 503	22 154	100,0	100,0	104,4	105,0

A **gépek és szállítóeszközök** árufőcsoport behozatalának volumene 2013-ban 4,8, folyó áras forintértéke 4,4%-kal bővült az előző évhez képest. A volumenben számított növekedési ütem

az elmúlt három esztendőben a legmagasabb volt. Az exporthoz hasonlóan az import növekedésének mozgatórugója is a járműgyártáshoz kapcsolódó termékek kereskedelme volt.

Az árufőcsoporton belül – az exporthoz hasonlóan – a **közúti járművek** importértéke nőtt a legdinamikusabban, mintegy 20%-kal haladta meg az egy évvel ezelőtti értéket, a forgalom 1734 milliárd forintot tett ki. A legjelentősebb termékcsoporthoz, a gépjárműalkatrészek és -tartozékok forgalma harmadával, 938 milliárd forintra bővült, ezzel szemben a mintegy 453 milliárd forintért beszerzett személygépkocsik értéke kevesebb mint 2%-kal nőtt 2012-höz hasonlítva. A gépjárműalkatrész-behozatal domináns része továbbra is Németországból érkezett, ugyanakkor a legnagyobb növekedést – 74 milliárd forintot – a cseh relációban regisztráltuk.

A gépimport mintegy tizedet kitevő **energiafejlesztő gépek és berendezések** beszerzésére 1141 milliárd forintot, az előző évinél közel 13%-kal nagyobb összeget fordítottunk. A behozatalt a – termékcsoporthoz hasonlóan – csaknem felét kitevő – motoralkatrészek uralták. Kiemelendő ugyanakkor, hogy a motoralkatrészek mellett – a hazai gyártású új gépjárműmodellek megjelenésével – egyre nagyobb szerep jutott a kész (benzin és dízel) gépjárműmotoroknak, amelyek esetében a 2013. évi 180 milliárd forint értékű import mintegy háromnegyedével haladta meg a 2012. évi behozatalt.

A legnagyobb részarányú **villamos gépek és készülékek** folyó áron számított importja 3,6%-kal növekedett, s a forgalom 2013-ban 2636 milliárd forintot tett ki. Az exporthoz hasonlóan a növekedés főként a kapcsolótáblák elektromos vezérlésre vagy elosztásra, valamint az elektromos gyújtó- és indítókészülékek növekvő kereskedelmével magyarázható, míg az árucsoport legfontosabb terméke, a 2013-ban csaknem 500 milliárd forintért behozott integrált áramkörök forgalma közel 19 milliárd forinttal esett vissza az egy évvel korábbihoz képest.

Az 1956 milliárd forint importértékű **híradás-technikai és hangrögzítő készülékek** forgalma 2012-ről 2013-ra az exporténál kisebb mértékben, 7,4%-kal, 157 milliárd forinttal csökkent. Az árucsoporton belül a mobiltelefonok behozatala 589 milliárd forintról 642 milliárd forintra nőtt, az ugyancsak számottevő súllyal rendelkező mobilalkatrészek forgalmában ugyanakkor 169 milliárd forintos csökkenés volt. A harmadik legfontosabb termékkör, a tv-alkatrészek forgalma – az iparágat érintő megrendelések drasztikus visszaesésével összefüggésben – megközelítően 100 milliárd forinttal csökkent 2012-höz képest.

Hangsúlyozandó továbbá, hogy a későbbi exportot megalapozó import szempontjából a beruházásokhoz kapcsolódóan növekedést mértünk az **általános rendeltetésű ipari gép**, valamint a **speciális szakipari gép** behozatalában is.

Az import egyharmadát adó **feldolgozott termékek** behozatalának volumene 7,2, 7587 milliárd forintot kitevő értéke pedig – csaknem változatlan árszint mellett – 6,9%-kal növekedett 2012 azonos időszakához viszonyítva.

Az importnövekmény szempontjából jelentős szereppel bír, valamint a gépjármű-megrendelésekkel szoros kapcsolatban lévő **egyéb fémtermék** és **gumigyártmány** behozatala egyaránt közel 50 milliárd forinttal bővült. Ez utóbbinál – szintén a járműgyártáshoz kapcsolódóan – az új pneumatikus gumiabroncsok forgalma nőtt meg. A **vegyi anyag és vegyi termék** esetében a biodízel forgalomnövekedése járult hozzá legnagyobb mértékben a bővüléshez.

Az árufőcsoporton belül 11%-os részesedéssel bíró **gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek** behozatala (828 milliárd forint) kis mértékben csökkent az előző évhez képest. A három legfőbb partnerünk (143, 113, illetve 97 milliárd forintos forgalommal) Belgium, Németország és Franciaország volt. Az első két ország esetében az importérték számottevően nem változott, míg a francia relációban mintegy harmadával csökkent az előző évhez viszonyítva. Ezt a kiesést több más országból származó kereskedelem növekményei nagyrészt ellensúlyozták.

Az **energiahordozókat** – az importvolumen 4,5%-os bővülése mellett az előző évvel közel azonos értékben, 2776 milliárd forintért szereztünk be. A hazai energiaipar kibocsátása főként a 2013. évi kedvezőbb időjárási körülmények és a csökkenő világpiaci árak miatt kisebb volt az egy évvel korábbinál. A kőolaj és a földgáz mennyiségét tekintve egyszámjegyű növekedést mértünk, míg a villamosenergia-behozatal gyakorlatilag változatlan volt az egy évvel ezelőttihez képest.

A **kőolaj és kőolajtermékek** beszerzésére 2013-ban 1526 milliárd forintot, a világpiacon árcsökkenése mellett az előző évinél 3,2%-kal magasabb összeget fordítottunk, ezzel párhuzamosan az üzemanyag belső felhasználása nőtt. Az árucsoporton belül a nyers kőolajat a tavalyi évben 996 milliárd forintért, a 2012. évinél közel 14 milliárd forinttal nagyobb értékben hoztuk be, míg a kőolajból és bitumenes ásványokból nyert olaj importjának értéke 37 milliárd forintos bővülést követően 505 milliárd forintot tett ki.

Földgázt az előző évvel szinte azonos értékben, 863 milliárd forintért importáltunk. A meghatározó súlyú természetes gáz esetében legnagyobb szállítónk továbbra is Oroszország volt (573 milliárd forint), 64 milliárd forinttal növelve a tavalyi beszállított értéket. Ennél jóval kisebb mértékben (17 milliárd forinttal) növekedett az Ukrajnából érkező földgáz értéke. Ezzel szemben Ausztriából 94 milliárd forinttal kevesebb földgázzállítmány érkezett.

A **villamos energia** importértéke 2012-ről 2013-ra 6,1%-kal csökkent, és 328 milliárd forintot tett ki.

Az **élelmiszerek, italok, dohány** behozatal volumene 2013-ban 3,6%-kal csökkent, az import forintértéke – az árszínvonal csaknem 5%-os növekedése mellett – csekély mértékben növekedett az előző évhez képest. Az árufröcsoporton belül a legnagyobb növekményt, 20 milliárd forintot a **zöldségféle és gyümölcs** behozatalában mértük. Csaknem 15 milliárd forinttal bővült a **tejtermék és tojás**, ezen belül főként a sajt és túró forgalma. Mindkét termékcsoporthoz Németország a legnagyobb partnerünk. A zöldségfélék esetében a spanyol beérkezés értéke mintegy másfélszeresére nőtt a tavalyi évhez viszonyítva, míg a tejtermék és tojás árucsoportban a németen kívül a holland beszállítások bővülése volt számottevő. A **cukor, cukorkészítmény és méz** 2013. évi behozatala ugyanakkor közel harmadával, 26 milliárd forinttal volt kevesebb, mint 2012 azonos időszakában.

A behozatalban a legkisebb 2,4% forgalmi részesedéssel rendelkező **nyersanyagok** 2013. évi importvolumene 1,1%-kal bővült, folyó áras forintértéke 2,3%-kal csökkent a tavalyi évhez viszonyítva. A gumigyártás alapanyagául szolgáló mintegy 116 milliárd forintért behozott **nyers-, szintetikus és regenerált gumi** árucsoportba tartozó termékek értéke közel ötödével, 25 milliárd forinttal kevesebb az előző évinél. Ezzel párhuzamosan a feldolgozott termékek körében a gumigyártmányok behozatala ellensúlyozta a gumialapanyag csökkenését. Ezzel szemben az olajos mag és olajtartalmú gyümölcs importja (75 milliárd forint) az előző évinél mintegy 27 milliárd forinttal több, ami túlnyomórészt a napraforgómag, szójabab, illetve repcemag dinamikus bővülő kereskedelmének következménye.

9. tábla

A behozatal legnagyobb értékű növekedést elérő termékei

(milliárd forint)

Termék- kód	Termék- név	2012	2013	Változás
8708	Gépjárműalkatrész	700	938	238
7207	Félkész termék vasból	71	126	55
8407	Benzinmotor	47	99	52
8471	Automatikus adatfeldolgozó gép	370	416	46
3926	Műanyagból készült más áruk	193	236	43
8409	Belsőégésű motorok alkatrészei	520	559	39
2710	Kőolajból nyert olaj	468	505	37
8537	Kapcsolótábla	55	92	37
8511	Elektromos gyújtó- vagy indítókészülékek	64	94	30
8536	Áramkör kapcsolására szolgáló készülékek	294	323	29

3.3. A külkereskedelmi termékgorgalom relációs szerkezete

A 2013. évi exportból 77, az importból 72%-kal (2012-ben 76, 70%-kal) részesedő **Európai Unió (EU-28)** tagországaiba a kivitel volumene 4,2, a behozatalé 5,5%-kal bővült. Az unió súlyának növekedése összefüggésben áll az ázsiai forgalom, elsősorban a híradás-technikai készülékek kereskedelmének gyengülésével. Hazánk uniós forgalmát tekintve a kivitelben a régi, míg behozatalban az új uniós tagállamok esetében volt dinamikusabb a bővülés, mindkét országcsoportnál a közúti járművek felfutó forgalmából adódóan. Az **amerikai országok**ba kiszállított árucikkek értéke megközelítően negyedével haladta meg az előző évit, amelyben szintén a közúti jármű kereskedelme dominált.

10. tábla

A külkereskedelmi termékgorgalom alakulása országcsoportok szerint, 2013

Árufőcsoport	Kivitel			Behozatal		
	volumen-index	érték-index ^{a)}	megoszlás, %	volumen-index	érték-index ^{a)}	megoszlás, %
	2012. év=100,0			2012. év=100,0		
<i>Európai Unió (EU-28)</i>	104,2	104,4	77,1	105,5	105,8	71,6
EU-15	105,9	106,2	54,4	103,2	103,7	51,7
Új tagállamok (EU-13)	100,1	100,2	22,8	111,7	111,5	20,0
EU-n kívüli országok	107,1	106,0	22,9	103,9	101,1	28,4
EU-n kívüli európai országok	..	107,2	10,9	..	104,5	12,5
Ázsiai országok	..	97,5	6,0	..	95,2	12,0
Amerikai országok	..	124,3	4,4	..	109,5	3,7
Afrikai országok	..	88,7	1,3	..	132,6	0,1
Ausztrália és óceániai országok	..	114,1	0,3	..	119,9	0,0
OECD	105,8	106,3	76,8	105,1	105,2	75,2
Összesen	104,8	104,8	100,0	105,0	104,4	100,0

^{a)} Forintadatokról számítva.

2013-ban a **tíz legfontosabb exportcélországunk** közül 9 európai uniós tagállam volt. A rangsor első tíz helyezettje nem változott az előző évhez képest. A legjelentősebb felvevőpiacunk Németország, a teljes exportunk negyede ideirányult. A kivitel értéknövekedésének (480 milliárd forint) több mint kétharmada a közúti jármű, valamint az energiafejlesztő gépek megélénkült forgalmából származott. A szintén dinamikus bővülést felmutató olasz, illetve lengyel export 81 és 66 milliárd forinttal bővült. Mindkét ország vonatkozásában – különösen az olasz növekményben – a közúti jármű kivitele okozta a legnagyobb növekedést. Ezzel szemben a Szlovákiába irányuló kivitel 90 milliárd forinttal csökkent 2012-höz képest, melyet főként a fémhulladékok és a híradás-technikai cikkek visszaeső kivitele okozott. Az első tíz partnerünkhöz a 2013. évi teljes hazai kivitel 66%-a irányult.

11. tábla

A tíz legfontosabb exportcélországunk, 2013

Rangsor ^{a)}	Ország	A kivitel		Részesezés a kivitelből, %
		értéke, milliárd forint	változása, % (2012. év=100,0)	
1. (1.)	Németország	6 265	108,3	25,8
2. (2.)	Románia	1 370	99,4	5,6
3. (4.)	Ausztria	1 335	100,4	5,5
4. (3.)	Szlovákia	1 270	93,4	5,2
5. (5.)	Olaszország	1 158	107,6	4,8
6. (6.)	Franciaország	1 088	102,0	4,5
7. (7.)	Egyesült Királyság	950	98,9	3,9
8. (9.)	Lengyelország	942	107,5	3,9
9. (8.)	Csehország	917	102,2	3,8
10. (10.)	Oroszország	753	101,6	3,1

^{a)} A zárójelben feltüntetett számok az adott ország 2012. évi rangsorban elfoglalt helyét jelentik.

Az import tekintetében a **tíz legfontosabb partnerország** közül 8 az Európai Unióban található. A rangsor első tíz helyezettjének köre az exporthoz hasonlóan nem változott az előző évhez viszonyítva. A legfontosabb partnerünk behozatalban szintén Németország volt: az innen hazánkba irányuló forgalom a negyedét tette ki a teljes magyar behozatalnak. Oroszország évek óta a második helyen áll a rangsorban; a növekedés 2013-ban is főként az innen érkező energiahordozók forgalmának bővüléséből adódott. Szlovákia – többnyire a kőolaj- termékeknek és közúti járműveknek köszönhetően – egy helyezést lépett előre, 76 milliárd forint forgalombővüléssel, míg Kína – elsősorban a villamosgép-forgalom alakulása miatt – 27 milliárd forintos csökkenéssel egyet visszacsúszott a rangsorban. A lengyel és cseh növekedés volt a legdinamikusabb a tízes csoporton belül. Csehország tekintetében az értéknövekmény felét a közúti járművek kereskedelme adta, Lengyelország forgalombővülése szétaprózódott a különböző termékcsoportok között. Az import relációs szerkezete koncentráltabb az exporténál: első tíz partnerünkől a teljes behozatal 72%-át szereztük be.

12. tábla

A tíz legfontosabb importpartnerország, 2013

Rangsor ^{a)}	Ország	A behozatal		Részesezés a behozatalból, %
		értéke, milliárd forint	változása, % (2012. év=100,0)	
1. (1.)	Németország	5 543	106,2	25,0
2. (2.)	Oroszország	1 895	101,9	8,6
3. (3.)	Ausztria	1 465	98,1	6,6
4. (5.)	Szlovákia	1 274	106,4	5,8
5. (4.)	Kína	1 192	97,8	5,4
6. (6.)	Lengyelország	1 082	109,5	4,9
7. (7.)	Olaszország	961	102,4	4,3
8. (10.)	Csehország	916	121,5	4,1
9. (8.)	Hollandia	867	101,8	3,9
10. (9.)	Franciaország	788	102,9	3,6

^{a)} A zárójelben feltüntetett számok az adott ország 2012. évi rangsorban elfoglalt helyét jelentik.

3.4. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege

2013-ban négy árucsoport mérlege aktívummal, egyé pedig passzívummal zárta az évet. A **gépek és szállítóeszközök** árucsoport egyenlege mind a négy negyedévben – különösen az elsőben és a negyedikben – kimagasló aktívumot mutatott. Ezen belül a döntően beruházási célú, kapacitásbővítő termékeket tartalmazó (speciális szakipari gép, fémmegmunkáló gép) árucsoportok az első negyedévben még viszonylag alacsony importértékkel szerepeltek, a másodiktól azonban fokozatosan növekedett beszerzésük, rontva ezzel az egyenleget. Ezzel párhuzamosan az autógyártáshoz szükséges energiafejlesztő gépek és berendezések importja, valamint – a hazai gyártású új autómodellek megjelenésével – a közúti jármű kivitele negyedévről negyedévre rendkívül dinamikusán bővült. A negyedik negyedéves export növekedési üteme forint- és eurós indexet tekintve egyaránt meghaladta az importét; így az egyenlegnövekmény az időszak végére már döntően a kivitel bővüléséből származott.

Az egyedüli, passzívummal rendelkező **energiahordozók** árucsoport az év első és utolsó negyedében csökkentette leginkább az egyenleget, amelyben a szezonális hatás is számottevő szerepet játszott. Az első negyedéves kiugró mértékű importot a kőolajbeszerzés – elszámolástechnikai okokból bekövetkezett – kimagasló növekménye okozta, a negyedik negyedévben a szén kivételével minden egyéb árucsoportnál volumennövekedést mértünk a bázisnegyedévhez képest.

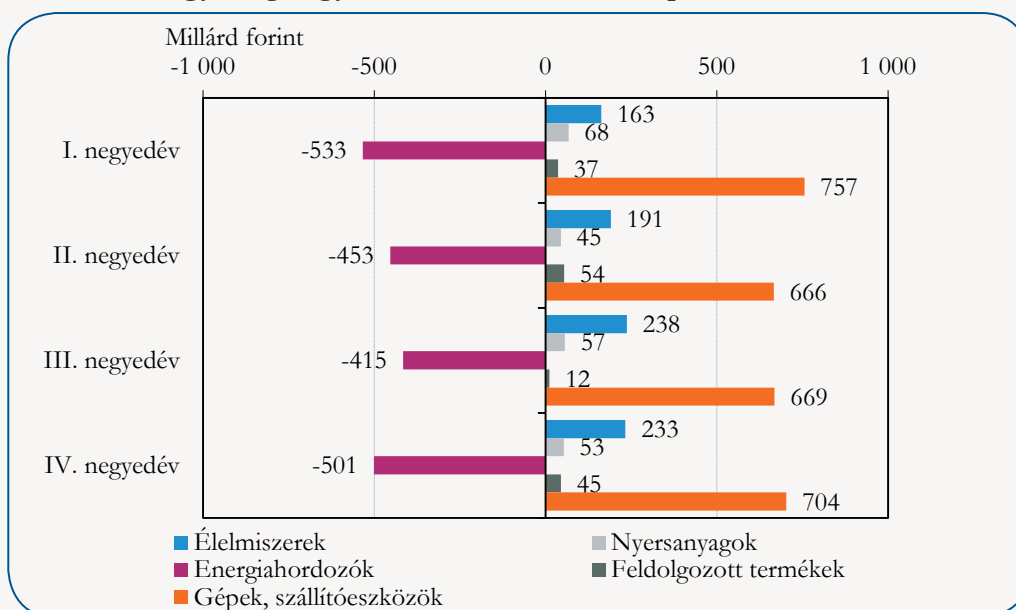
A második legnagyobb egyenlegnövekedést előidéző tényező 2013-ban az **élelmiszerek, ital, dohány** árucsoport, melynek aktívuma a harmadik és a negyedik negyedévben volt a legmagasabb. A július–szeptemberi időszak egyenlegét elsősorban a zöldségféle és gyümölcs, valamint a búza kereskedelmének kedvező alakulása befolyásolta. A kukorica, amely a gabonakiszállításokon belül fő volumenhordozó, csak a negyedik negyedévben tudott exportbővülést felmutatni az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az élelmiszerek egyenlege a negyedik negyedévben nőtt a legnagyobb mértékben (77 milliárd forinttal), amelyben jelentős szerepe volt a bázishatásnak.

A **nyersanyagok** egyenlege az év során viszonylag kiegyenlítettten alakult. Az árucsoporton belül a legnagyobb aktívumok az olajos mag, a fémtartalmú ércek és fémhulladékok, illetőleg a növényi olaj és zsír kereskedelméből származtak. A második negyedéves alacsonyabb egyenleg részben az olajos magvak kivitelének visszaeséséből adódott. Az árucsoport aktívuma a teljes időszakot tekintve nem érte el a 2012. évi értéket.

A **feldolgozott termékek** esetében a harmadik negyedévet kivéve nőtt az aktívum a bázisnegyedévekhez hasonlítva. A növekedésben jelentős a szerepe a szakmai tudományos műszerek, a gyógyszerek, valamint a gumigyártmány forgalombővülésének.

6. ábra

Az egyenleg negyedéves alakulása árucsoportok szerint, 2013

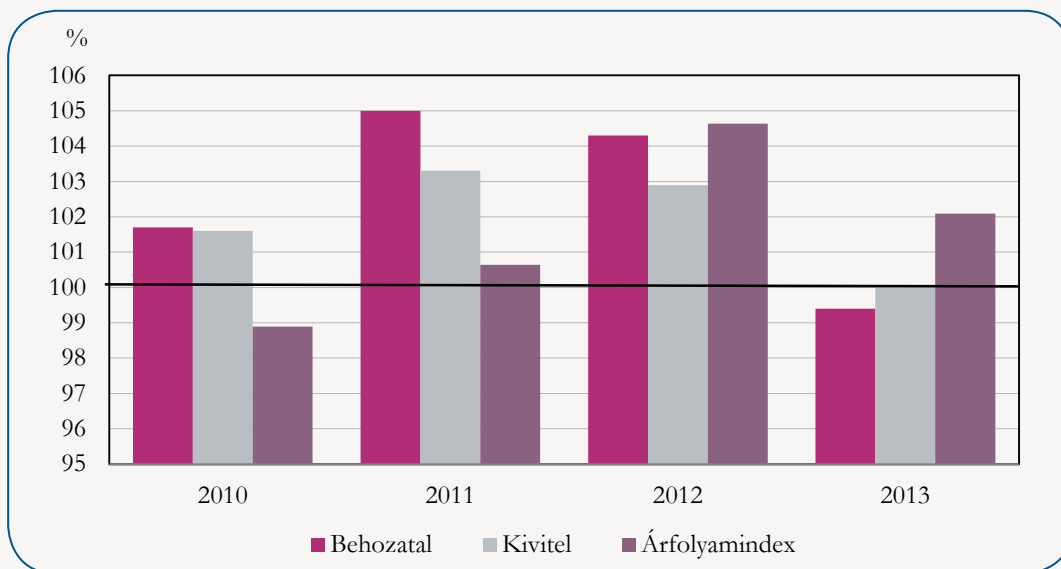
3.5. Külkereskedelmi termékárak

2013-ban a külkereskedelmi forgalom **forintban mért árszínvonal**a az importban 0,6%-kal csökkent, ellentétben a korábbi két évben tapasztalt mintegy 4–5%-os növekedéssel. A kivitel ugyanakkor az előző évi árszinten bonyolódott le 2011-ben, míg 2012-ben 3% körüli árnövekedés következett be. 2013-ban a cserearány az előző két évben mutatkozott romlás után 0,6%-kal javult.

A **külkereskedelmi termékforgalom árszínvonal-változását** alapvetően két tényező befolyásolja: a **világpiaci árak és a forintárfolyam** alakulása. Míg a 2010–2011-es időszakban a forgalom devizaárszintje 2–4%-kal emelkedett, e bővülés 2012-ben az export tekintetében 1,7, az importban pedig 0,3%-os csökkenésbe váltott át. 2013-ban ez a folyamat felgyorsult: a forgalom devizaárszintje összességében több mint 2%-kal csökkent az előző évhez viszonyítva. A forint árfolyama a főbb devizákhoz képest az előző két évhez hasonlóan 2013-ban tovább gyengült, átlagosan 2,1%-kal, ezen belül az euróhoz képest 2,6%-ot veszített értékéből, a dollárhoz viszonyítva viszont 0,7%-ot erősödött.

7. ábra

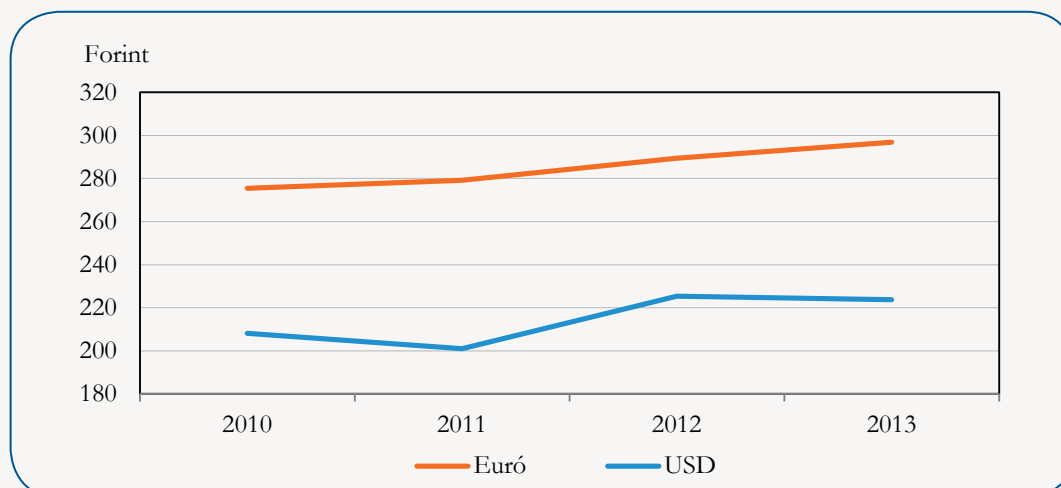
Külkereskedelmiár-index és árfolyamindex (előző év = 100%)

A külkereskedelmi forgalom **deviza-árszínvonalát** 2013-ban – a januári stagnálást, illetve kismértékű emelkedést követően – az év egészének folyamán visszaesés jellemezte mindkét forgalmi irányban.

8. ábra

Az euró és az USA-dollár éves átlagárfolyama forintban

Forrás: MNB.

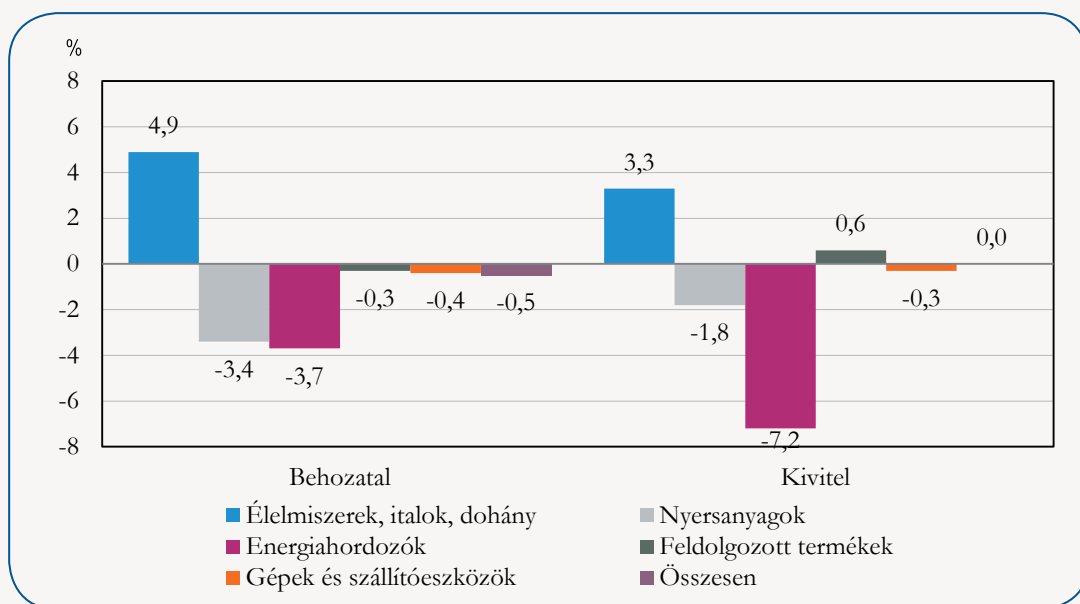

Az euró havi átlagos árfolyama 2013 folyamán februárban és májusban volt a legalacsonyabb, 293 forint, míg márciusban 4%-kal emelkedett, 303 forintra, az év további részében – december kivételével – 300 forint alatt maradt. A dollár árfolyama szintén márciusban volt a legmagasabb, 233 forint, a mélypont októberben volt, 216 forintos havi átlaggal.

A forintban mért havi árváltozásokat tekintve 2013 első felében inkább az árak csökkenése, míg júliustól az áremelkedés volt jellemző, elsősorban a *feldolgozott termékek, valamint a gépek és szállítóeszközök* körében. Ezen árufőcsoportokon belül ez a folyamat erőteljesen jellemezte a gyógyszerexportot, továbbá a villamos gépek és a közúti járművek forgalmát mind behozatalban, mind pedig kivitelben. Az élelmiszerek, italok és dohány árszínvonala ezzel szemben importban egész évben meghaladta az előző év azonos időszaki szintet: az állati takarmányok év végi árcsökkenését a zöldségfélék és gyümölcsök áremelkedése kompenzálta. Kivitelben az év utolsó három hónapjában következett be az árszint mérséklődése, ami a gabonafélék áralakulására vezethető vissza.

9. ábra

A külkereskedelmi forintárszint-változása az előző évhez viszonyítva árufőcsoportok szerint, 2013

A 2013. év egészét tekintve a külkereskedelmi forgalom **forintban mért árszínvonala** az importban 0,6%-kal csökkent. Ezen belül az *élelmiszerek, ital, dohány* árszínvonala mintegy 5%-kal emelkedett, míg a többi árufőcsoportban mérséklődés regisztráltak. A különböző élelmiszercsoportok mindegyikében drágulás volt. Az állati takarmány – a szójapellet árváltozása miatt – 9, a zöldség és gyümölcs – a déli gyümölcsök és a diófélék áremelkedése következtében – 8, a cukor és méz pedig – az alacsony előző évi árakhoz viszonyítva – 3%-kal drágult. A *nyersanyagok* és az *energiahordozók* árszintje ezzel szemben egy év alatt mintegy 3%-kal mérséklődött. A *nyersanyagok* indexét a fémtartalmú ércek, ezen belül – az EU-n kívüli országokból származó import döntő hányadát kitevő – ukrán és orosz vasérc árcsökkenése befolyásolta leginkább. Az *energiahordozóknál* minden termékcsoporthoz – a szén, a kőolaj és kőolajtermékek, a földgáz és a villamos energia – átlagára csökkent. A *feldolgozott termékek* árszintje alig fél százalékkal maradt el az egy évvel azelőtti szinttől: a késztermékek árszintemelkedését a félkész termékek azonos mértékű árszintcsökkenése kompenzálta. A nagy forgalmú szolgáltatáscsoportok közül a vas és acél importja 5, a színesfémeké mintegy 4%-kal alacsonyabb árszinten bonyolódott le, mint 2012-ben. A *gépek és szállítóeszközök* átlagára egy év alatt szintén fél százalékkal csökkent. A volumenhordozó csoportok közül a híradás-technikai termékek árszintje közel 4%-kal esett vissza, míg a közúti járművek és az energiafejlesztő gépek forgalma az előző év azonos időszakánál kissé – 1–1,5%-kal – magasabb árszinten bonyolódott le.

A **kivitel 2013-ban** összességében az előző évi árszinten bonyolódott le. Az *élelmiszerek, italok és dohány* árszínvonala – a behozatalhoz hasonlóan – emelkedett, több mint 3%-kal: a gabona ára egy év alatt 4, míg az állati takarmányé 9%-kal nőtt. Árszintcsökkenés csupán a cukor és méz, valamint a kávé, tea, fűszerek kivitelében következett be. A kis forgalmi súlyú *energiabordozók* átlagára közel 7%-kal csökkent. A kőolaj és kőolajtermékek árszintje mintegy 5%-kal maradt el az egy évvel korábbi szinttől, a többi csoportban pedig 10%-ot meghaladó visszaesés volt. A *nyersanyagok* esetében közel 2%-kal mérséklődött az árszint: a heterogén tartalmú állati és növényi eredetű nyersanyagok csoportjában összességében 10%-os árszint-növekedés következett be, míg a nyers- és szintetikus gumi árszintje ugyanennyivel csökkent. A *feldolgozott termékek* árszínvonala a kivitelben mérsékelte, fél százalékos emelkedést mutatott: a vas és acél átlagára – a behozatalhoz hasonlóan – 5%-kal visszaesett, míg a lábbeliké több mint 3, a gyógyszereké másfél százalékkal nőtt. A *gépek és szállítóeszközök* exportjának árszínvonala az importéhoz hasonlóan alakult: a főbb csoportok közül a híradás-technikai berendezések árszintje jelentősen mérséklődött, közel 8%-kal, míg az energiafejlesztő gépek (belső égésű motorok), illetve a közúti járművek exportja 2%-kal drágult.

3.6. A külkereskedelmi termékforgalom alakulása vállalati jellemzők szerint

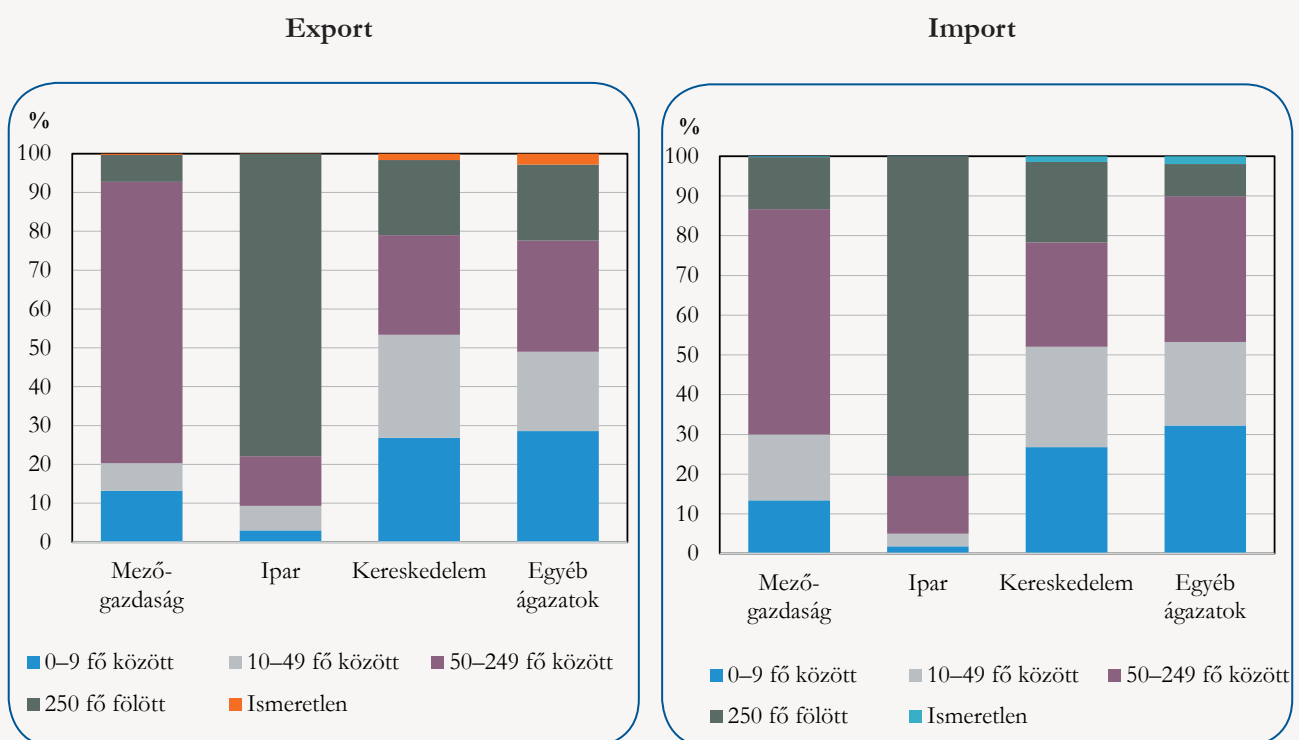
A termékek kivitelének vállalati méret szerinti megoszlása erősen koncentrált: 2013-ban a 250 fő feletti nagyvállalatok részesedése 67, az 50 és 249 fő közötti közepeseké 18% volt a kiviteli forgalomból, míg a kis- (10–49 fő) és a mikrovállalkozások (0–9 fő) aránya az exportban közel azonos (7–8%) volt.

A behozatal vállalkozásnagyság szerinti összetétele az exporténál némileg kiegyensúlyozottabb, a közepes cégek súlya ugyan még azonos (18%) a kivitelnél tapasztaltakkal, a kis- és a mikrovállalkozások aránya (13, illetve 11%) azonban valamivel nagyobb, így a nagyvállalatoké ennek megfelelően kisebb.

Az iparvállalatok bonyolítják a forgalom döntő részét – az export 79, az import 64%-át –, a kereskedők részesedése a kivitelben 18, a behozatalban 31%. A mezőgazdasági főtevékenységű vállalkozások részaránya alacsony – az export 1, az import 2%-át adják –, a szolgáltató vállalkozások a kivitelben 2, a behozatalban 3%-ot képviselnek.

10. ábra

Az export és az import megoszlása vállalatméret szerint, 2013

Az egyes nemzetgazdasági ágakon belül az export és import vállalatok méret szerinti megoszlása hasonló. A mezőgazdasági kivitelben és a behozatalban a közepes vállalkozások szerepe a legjelentősebb (57, illetve 72%), míg a mikro- és kisvállalkozások együttes aránya az exportban 30, az importban pedig 20%. Az ipari exportban a jellemzően külföldi tulajdonban lévő nagyvállalatok dominálnak (80%), a közepes vállalkozások súlya alacsony (15%), a mikro- és kisvállalkozásoké szinte elhanyagolható (5%). Az importban ez utóbbi csoport aránya némileg magasabb (9%). A kereskedelemben a nagyvállalati szektor részesedése a kivitelben és behozatalban is mintegy 20%, a többi létszám-kategória aránya nagyjából azonos a forgalom mindkét irányában. Az egyéb ágazatokban a kis- és középvállalati szektor teszi ki az export 90, az import közel 80%-át.

A forgalmazók száma 2013-ban megközelítette a 85 ezret, amelyből mintegy 14 ezer külföldi tulajdonban lévő forgalmazónak minősül, azaz külföldi vállalkozás többségi vagy kizárólagos tulajdonában lévő magyarországi leányvállalata, fiókja, vagy hazai vám-, illetve áfaregisztrációja. Bár a részarányuk nem éri el a 20%-ot, ezek a vállalkozások bonyolítják a külkereskedelmi termékforgalom döntő többségét. Súlyuk mindkét forgalmi irányban domináns, de az exportban valamivel nagyobb (87%), mint az importban (83%). A külföldi forgalmazók részaránya az ipari ágak forgalmából 90% feletti, a kereskedelemben némileg alacsonyabb (70% körüli). A mezőgazdaságban és az egyéb ágazatokban viszont a forgalom nagy részét (50–65%-át) a hazai tulajdonú forgalmazók adják. A hazai tulajdonú kkv-szektor részesedése a forgalomban mintegy 10% körüli, de a mezőgazdaságban, az egyéb ágazatokban ennél lényegesen magasabb (40% felett, illetve 30% körül), amitől a kereskedelem alig marad el (mintegy 25%).

4. Magyarország szolgáltatás-külkereskedelmi forgalma

Magyarország gazdasága rendkívül nyitott, a külkereskedelmi export és import **GDP-n belüli aránya** 2013 folyamán 96, illetve 88% volt. Ennek jelentős részét a külkereskedelmi termékforgalom teszi ki, de a külföldre nyújtott, illetve a külföldről igénybe vett szolgáltatások folyó áron számított forintértéke és részaránya egyaránt folyamatosan emelkedik. A szolgáltatás-export részesedése a GDP-ből 2010-ben 15% volt, 2013-ra ez az arány már megközelíti a 17%-ot.

A szolgáltatás-külkereskedelem három fő területe a következő: turisztikai szolgáltatások, szállítási szolgáltatások, valamint üzleti és kormányzati szolgáltatások.²⁾ 2013-ban az **export** mintegy felét az üzleti és kormányzati szolgáltatások, negyedét-negyedét a szállítási és a turisztikai szolgáltatások adták. Az **importban** dominánsabb az üzleti és kormányzati szolgáltatások súlya: 2013-ban a forgalom mintegy kétharmadát képviselték, míg a szállítás 21, a turizmus 12%-kal járult hozzá a kiadásokhoz. A szolgáltatáscsoportok részaránya a teljes forgalomból évről évre viszonylag állandó; az elmúlt években csak kismértékű eltolódás volt megfigyelhető: 2010-hez viszonyítva 2013-ra a turizmus részaránya az exportból és az importból egyaránt néhány százalékponttal csökkent, a szállítási szolgáltatásoké pedig ezzel párhuzamosan némileg emelkedett.

A teljes **szolgáltatásexport folyó áron, forintban számított értéke** 2013-ban 4823 milliárd forint, az importé 3666 milliárd forint volt, amely 4,4, illetve 3,9%-os növekedést jelent az előző évhez viszonyítva. Az éven belül a bevételek és a kiadások eloszlása nem egyenletes: az exportban jellemzően a harmadik, az importban a negyedik negyedév forgalma a legmagasabb.

A **szolgáltatás-külkereskedelem egyenlege** évről évre pozitív, és 2009 óta minden évben meghaladja az előző évi aktívumot. 2013 során a többlet 1157 milliárd forintot ért el. Ennek túlnyomó részét – 2010-ben 72, 2013-ban 61%-át – a turizmus adta, míg a szállítási szolgáltatások hozzájárulása 2010-ben 26, 2013-ban pedig 37% volt.

13. tábla

A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom

Szolgáltatás-kategória	Export		Import		Egyenleg	
	érték ^{a)} , milliárd forint	előző év=100,0	érték ^{a)} , milliárd forint	előző év=100,0	érték ^{a)}	változás az előző évhez képest
2012						
Turizmus	1 091	97.2	444	89.4	647	22
Szállítás	1 060	111.7	726	112.1	333	33
Üzleti és kormányzati szolgáltatások	2 469	106.3	2 357	102.9	112	79
Összesen	4 620	105.1	3 527	102.7	1 093	134
2013						
Turizmus	1 142	104.7	435	98.0	708	60
Szállítás	1 196	112.9	771	106.1	426	92
Üzleti és kormányzati szolgáltatások	2 484	100.6	2 460	104.4	24	-88
Összesen	4 823	104.4	3 666	103.9	1 157	65

^{a)} Folyó áron.

²⁾ A kormányzati szolgáltatások részaránya igen csekély, az exportban és importban is egyaránt 1% körüli.

4.1. A szolgáltatások külkereskedelme szolgáltatáscsoportok szerint

A szolgáltatásexport és -import folyó áron, forintban mért értéke folyamatosan növekszik. A teljes forgalmat tekintve a bevételek 2013-ban 4,4, a kiadások pedig 3,9%-kal emelkedtek az előző évhez képest. A fő szolgáltatáscsoportokat, valamint az éven belüli folyamatokat vizsgálva szolgáltatáscsoportonként eltérő tendenciák figyelhetők meg.

4.1.1. Turizmus³⁾

A fő szolgáltatáscsoportok közül a turizmus esetén érvényesül leginkább a **szezonalitás**: az év első három negyedévében folyamatosan emelkedik a forgalom, a harmadik negyedévben a legmagasabb a bevételek és a kiadások összege, majd az év végén visszaesés figyelhető meg.

2013-ban a nemzetközi turizmusból származó **bevételek** folyó áron, forintban mért értéke 1142 milliárd forintot, a **kiadások** 435 milliárd forintot tettek ki, az aktívum 60 milliárd forintos egyenlegjavulás mellett 708 milliárd forint volt.

A **hazánkba látogató külföldiek** számának változatlansága mellett a nemzetközi turisztikai bevételek 4,7%-kal emelkedtek a bázisidőszakkal összehasonlítva. A növekedés elsősorban annak köszönhető, hogy az év folyamán dinamikusan nőtt a fogyasztás a magyarországi üdülési, valamint üzletelési célú utak során. A **külföldre látogató magyarok** száma 0,9%-kal csökkent, kiadásaik 2,0%-kal alacsonyabbak voltak a 2012. évinél. A csökkenés elsődleges oka, hogy jelentősen visszaestek a – jellemzően egy napos – vásárlási célú utazások, amelyet az üdülési, a rokonlátogatási, valamint a munkavégzési céllal utazók növekvő költségei sem tudtak ellensúlyozni.

4.1.2. Szállítási szolgáltatások

A szállítási szolgáltatások **bevétele** 1196, **kiadása** 771 milliárd forint volt 2013 során; ez 13%-os export- és 6,1%-os importbővülést jelent az előző évihez képest. A szolgáltatáscsoport egyenlege 426 milliárd forintot tett ki, amely 92 milliárd forinttal magasabb a 2012. évi aktívumnál.

A teljes szállítási szolgáltatásexport csaknem felét és az import harmadát adó **közúti szállítási szolgáltatások** bevételei 17, kiadásai 12%-kal emelkedtek. Az éven belüli folyamatokat vizsgálva elmondható, hogy a forgalom negyedévről negyedévre egyre dinamikusabban bővült. A bevételek az év második felében több mint negyedével emelkedtek, amelyhez nagymértékben hozzájárult az új útdíjfizetési rendszer bevezetése 2013. július 1-jétől.

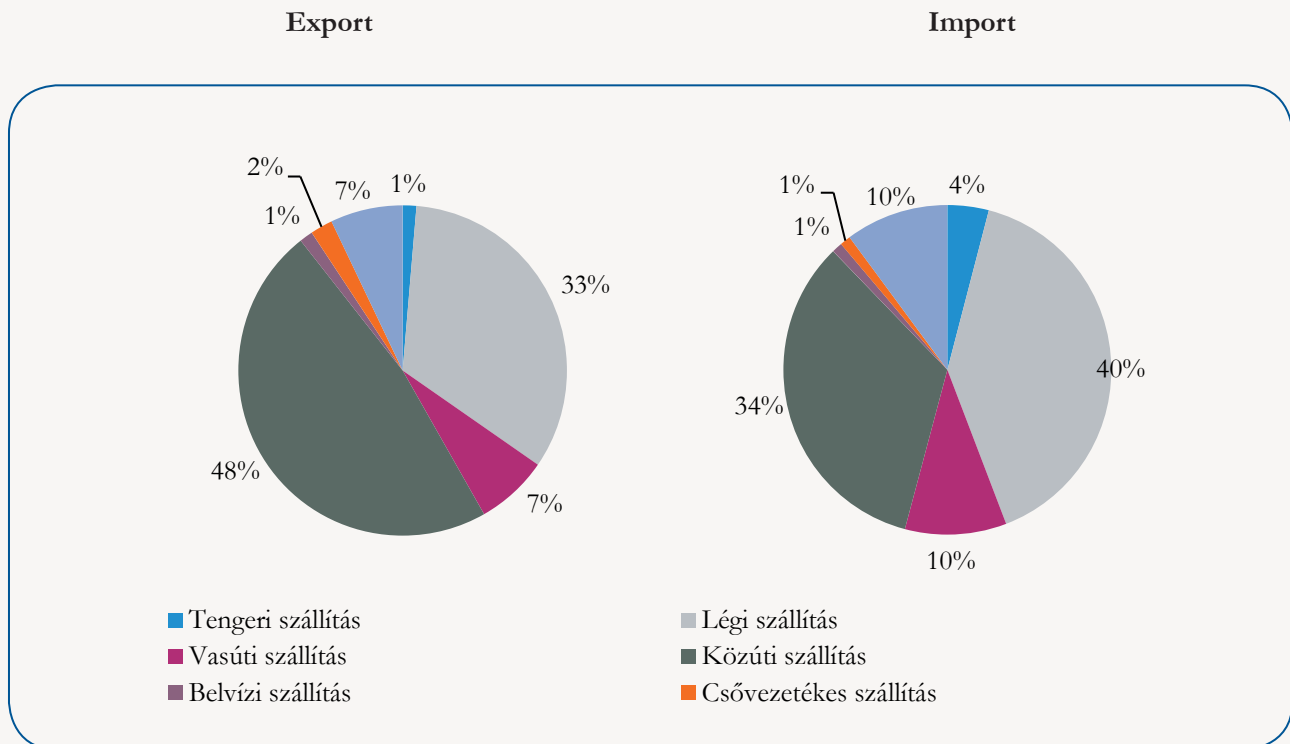
A légi piac 2012-ben lezajlott átrendeződése után a **légi szállítási szolgáltatások** bevételei 2013 folyamán 15, kiadásai 7,0%-kal emelkedtek. Az export értéke a második félévben jelentősen nőtt: a bővülés a harmadik és a negyedik negyedévben is meghaladta a 20%-ot.

A **vasúti szállítási szolgáltatások** forgalmában 2012 során kétszámjegyű bővülést regisztráltunk, míg 2013-ban az exportban 1,8%-os mérséklődés, az importban pedig 5,1%-os növekedés figyelhető meg. Az **egyéb szállítást kiegészítő szolgáltatások** (multimodális szállítás, szállítmányozás, raktározás) bevételei mérsékelten, 2,5%-kal emelkedtek, kiadásai viszont 6,7%-kal csökkentek.

³⁾ A nemzetközi előírásokkal összhangban a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom turizmus-adatai nem tartalmazzák a nemzetközi közlekedéssel kapcsolatos bevételeket és kiadásokat.

11. ábra

A szállítási forgalom megoszlása, 2013

4.1.3. Üzleti és kormányzati szolgáltatások

Az üzleti és kormányzati szolgáltatások bevételei 2484 milliárd forintot, kiadásai 2460 milliárd forintot tettek ki 2013-ban. Az export értéke 0,6, az importé 4,4%-kal emelkedett, az egyenleg 24 milliárd forint volt.

Az üzleti szolgáltatások bevételeinek 55, kiadásainak 61%-át az egyéb üzleti szolgáltatások adják. E csoportot több szolgáltatás alkotja, de forgalmának mintegy kétharmadát négy szolgáltatásfajta képviseli (reexport és egyéb, kereskedelemhez kapcsolódó szolgáltatások; üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatás; kutatás-fejlesztési szolgáltatások; vállalatcsoporton belüli, máshová nem sorolt szolgáltatások). Az egyéb üzleti szolgáltatások exportja 5,2%-kal alacsonyabb volt az előző évinél, amelynek fő oka, hogy mind a négy kiemelt szolgáltatás bevétele kisebb vagy nagyobb mértékben csökkent. Ezzel szemben a kiadások összességében 7,3%-kal emelkedtek, szolgáltatásonként azonban eltérően alakultak. A kutatás-fejlesztési szolgáltatások, valamint az üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatás importbővülése 16, illetve 14%-os volt. A reexport és egyéb, kereskedelemhez kapcsolódó szolgáltatások kiadásai mérsékelten nőttek, míg a vállalatcsoporton belüli, máshová nem sorolt szolgáltatások 3,5%-kal csökkentek az előző évhez képest.

A személyes, kulturális, szórakoztatási szolgáltatások bevételei és kiadásai – a 2012. évi csökkenés után – több mint tizedével emelkedtek, amelyhez nagyban hozzájárult a filmjog-kereskedelmi piac élénkülése. A számítástechnikai és információs szolgáltatások forgalombővülése mindkét irányban meghaladta a 6%-ot. A jog- és licenccíjak exportja 8,8%-kal növekedett, míg importja kismértékben elmaradt a 2012. évi értékektől. A kommunikációs szolgáltatások bevételeiben és kiadásiban is csökkenést regisztráltunk, amelyhez hozzájárult az uniós roaming szabályozás módosítása, valamint – az okostelefonok és a wireless-használat terjedésével – a telefonálási szokások változása.

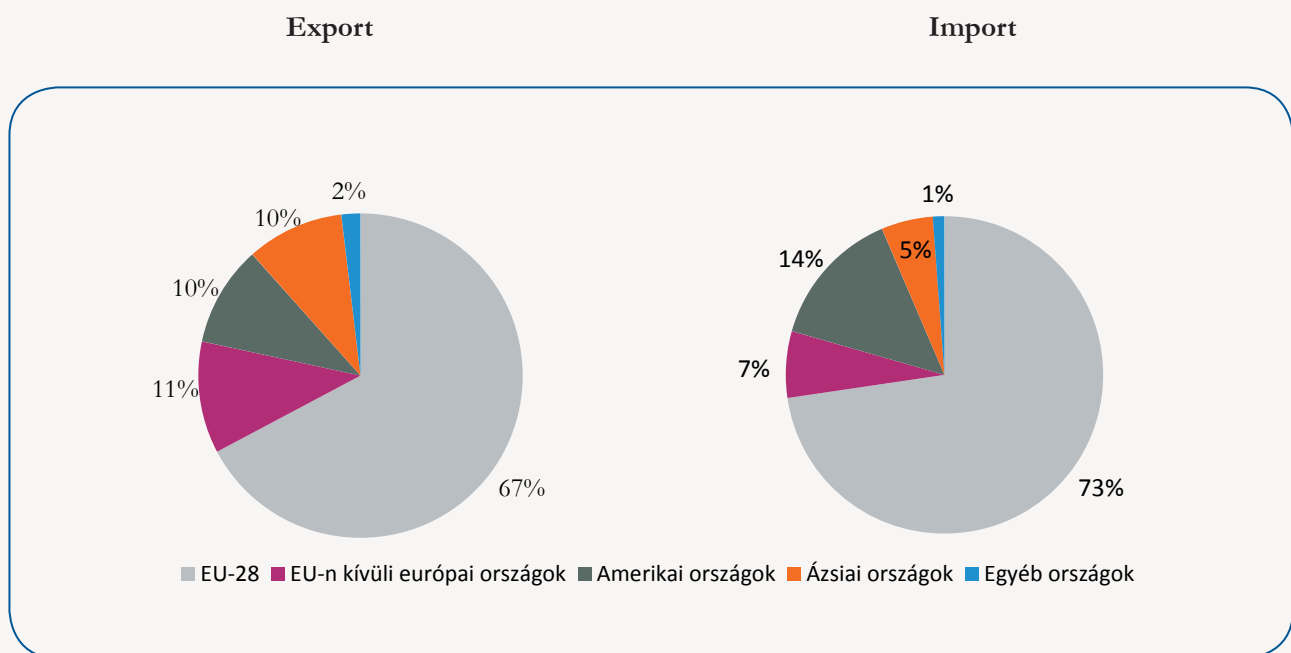

4.2. A szolgáltatás-külkereskedelem relációs szerkezete

Hazánk nemzetközi szolgáltatás-forgalmának relációs szerkezete évről évre hasonló, az egyes országcsoportok részesedése a szolgáltatás-külkereskedelmünkben alig változik. A bevételek és a kiadások csaknem 80%-a 2013-ban is az európai kontinens országaihoz kötődött. Az export és az import fennmaradó részének megoszlása a többi országcsoport között némileg eltér egymástól. A bevételek tizedét az amerikai, tizedét az ázsiai országok adják, az egyéb országok részesedése mindössze 1,9%. A kiadásokban hangsúlyosabb Amerika szerepe, amelyhez az import 14%-a kapcsolódott 2013-ban. Az ázsiai államok a forgalom 5,3, az egyéb országok pedig 1,2%-át képviselték.

12. ábra

A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom relációs szerkezete, 2013

Legfontosabb partnerünk az **Európai Unió**, amellyel a szolgáltatás-külkereskedelmi export 67, az import 73%-át bonyolítottuk le 2013-ban. Ez a bevételek 2,6, a kiadások 4,8%-os bővülését jelenti az előző évhez viszonyítva. Az európai uniós országokkal folytatott szolgáltatás-kereskedelem mintegy négyötödét az EU-15 tagállamok adják, amelyekkel szemben mindkét irányban jelentős a vállalatcsoporton belüli, máshová nem sorolt szolgáltatások forgalma. Az exportban kiemelkedő továbbá a reexport és egyéb, kereskedelemhez kapcsolódó szolgáltatások, az importban pedig a kutatás-fejlesztési szolgáltatások értéke.

Az **amerikai és ázsiai országok viszonylatában** regisztrált bevételek és kiadások mérsékelt növekedést mutatnak a 2012. évi értékekhez képest. E relációkban meghatározó az egyéb üzleti szolgáltatások forgalmának alakulása, továbbá az ázsiai államokkal szemben a jog- és licenclíjbevételek változása.

14. tábla

Szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom országcsoportok szerint, 2013

(folyó áron)

Országcsoportok	Export		Egyenleg	
	érték, milliárd forint	előző év=100,0	érték, milliárd forint	előző év=100,0
Európai Unió (28)	3 243	102.6	2 664	104.8
Ezen belül:				
EU-15	2 551	101.8	2 131	105.5
Új tagállamok (EU-13)	692	105.8	533	101.8
EU-n kívüli európai országok	538	123.5	248	104.9
Amerikai országok	483	102.1	518	101.2
Ázsiai országok	468	102.5	193	103.2
Egyéb országok	92	96.3	43	87.0
Összesen	4 823	104.4	3 666	103.9

Szolgáltatás-külkereskedelmünk⁴⁾ **partnerország szerinti összetétele** rendkívül koncentrált: az export 63, az import 71%-át tíz országgal bonyolítottuk le 2013 során. A kiemelt országok köre a 2012. évihez képest nem változott, bár sorrendjük kissé módosult.

Az első helyet az exportban és importban is hagyományosan fontos partnerünk, Németország foglalja el, amelyhez az összes bevétel 15 és a kiadások 23%-a kapcsolódik. Az ideirányuló exportban meghatározó a közúti szállítási szolgáltatások, valamint a számítástechnikai és információs szolgáltatások szerepe, míg az importban a kutatás-fejlesztési szolgáltatások kiadásainak változása. A második helyen mindkét forgalmi irányban az Amerikai Egyesült Államok, míg a harmadik helyen az exportban Ausztria, az importban az Egyesült Királyság áll.

⁴⁾ Turizmus nélkül számolva.

Módszertani információk

Külkereskedelmi termékforgalom

A külkereskedelmi termékforgalom statisztikai rendszere a nemzetközi termékforgalmi statisztika megfigyelésére vonatkozó ENSZ-ajánlásokban közzétett alapelvek, fogalmak és meghatározások figyelembevételével készül. Az Európai Unió rendeletei szabályozzák két alrendszerének működését: az Unió tagállamaival lebonyolított (a továbbiakban uniós) forgalomra vonatkozóan az Európai Parlament és a Tanács 638/2004/EK és a Bizottság 1982/2004/EK rendeletei az irányadóak, míg az Unión kívüli országokkal folytatott (a továbbiakban Unión kívüli) kereskedelem statisztikája az Európai Parlament és a Tanács 1172/1995/EK, valamint a Bizottság 92/2010/EK és 113/2010/EK rendeleteinek előírásai szerint készül.

Magyarország külkereskedelmi termékforgalma az uniós és az Unión kívüli forgalom összege.

Az adatok forrása. Az uniós kereskedelemre vonatkozóan a forgalmazó vállalatoktól kérdőíven begyűjtött adatok, míg az Unión kívüli forgalom tekintetében a Vám- és Pénzügyőrség vámeljárás keretében begyűjtött adatai állnak rendelkezésre. Az adatok statisztikai feldolgozása a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) szakmai irányításával folyik.

Az uniós forgalom adatait a KSH – a vonatkozó rendeleteknek megfelelően – nem teljes körűen gyűjti be. Míg a forgalmazók kb. 90%-a (a kis- és közepes vállalkozások döntő többsége) mentesül az adatszolgáltatási kötelezettség alól, ezáltal mindössze a teljes forgalom mintegy 2–5%-ának begyűjtéséről mond le a statisztika. Az adatszolgáltatás alól (teljesen vagy részlegesen) felmentett, valamint a kötelezettségüknek eleget nem tevő vállalatok adatait a KSH matematikai-statisztikai módszerekkel becsli és a gyűjtött forgalmat ezzel kiegészíti.

A megfigyelés köre. A külkereskedelmi termékforgalom jellemzően rezidens és nem rezidens gazdasági alanyok között bonyolódik le. A külkereskedelmi forgalom megfigyelése az ország gazdasági területének határát átlépő termékek számbavételén alapul, azzal a megkötéssel, hogy – az aktív feldolgozás vagy vámfelügyelet melletti feldolgozás miatt szállított áruk kivételével – vámraktárakba külföldről belépő, illetve onnan külföldre szállított termékek nem szerepelnek a statisztikában, a vámbelföld és a vámraktárak közötti forgalom azonban igen.

A megfigyelt ügyletek döntő többsége adásvétel, de a külkereskedelmi termékforgalomba tulajdonosváltással nem járó és/vagy ellenszolgáltatás nélküli esetek is tartoznak. Így az adatok tartalmazzák például a bérfeldolgozásra szállított anyagokat és a munka elvégzése után visszaszállított késztermékeket (mindkét esetben azok teljes értékén), a pénzügyi lízingügyleteket (a lízingelt áru kamat és kezelési költségek nélküli piaci értékén) és a térti árukat, valamint néhány speciális termék behozatalát és kivitelét is (pl. vezetéken szállított gáz és elektromos áram).

Nem tartoznak a megfigyelésbe a szolgáltatási ügyletek (pl. javítás, operatív lízing, közvetlen reexport) keretében szállított áruk, az ország területén külföldi közlekedési eszközök részére eladott, illetve hazai közlekedési eszközök részére külföldön vásárolt üzemanyag stb. [Részletes felsorolás „A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana” (KSH, Budapest, 2005) c. kiadványban található.]

Külkereskedelmi termékforgalom értéke behozatal esetében c.i.f.-, kivitel esetében f.o.b.-paritáson kifejezett érték. C.i.f.: a behozott áru piaci értéke a magyar határon, beleértve a szállítással kapcsolatos összes – a magyar határig felmerülő – költséget és a szállítás alatti biztosítást. F.o.b.: a kivitt áru piaci értéke a magyar határon, beleértve az árunak a határig szállításával kapcsolatban felmerülő szállítási és biztosítási költségeket.

A forintban közölt értékadatok uniós forgalom esetén az adatszolgáltató számviteli politikájában meghatározott banknak a beérkezés vagy kiszállítás napján érvényes napi deviza-középárfolyama alapján állnak elő. Unión kívüli forgalom esetén az átszámítás az áru vámkezelését megelőző hónap utolsó előtti szerdáján jegyzett MNB devizaárfolyam alapján történik. Az euro és dollár értékadatok előállítására a forintadatokból, Unión kívüli forgalom esetén a megadott módszerrel, uniós forgalom esetén pedig havi átlagos MNB árfolyam alapján történik.

A külkereskedelmi forgalom egyenlege a kiviteli és a behozatali forgalom értékének különbsége.

Az áruszerkezeti csoportosítás az ENSZ egységes nemzetközi kereskedelmi termékjegyzéke (SITC Rev. 4.) szerint készült.

Az alapadatok begyűjtése az EU-tagállamok számára kötelezően előírt vám- és külkereskedelem-statisztikai osztályozás, a Kombinált nomenklatúra (CN) szerint valósul meg.

Az egyes országcsoportok tartalma. EU-15: Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország; új tagállamok: Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Málta, Románia, Szlovák Köztársaság, Szlovénia; EU-28: a két előző csoport együttesen. A további országok besorolása a geográfiai elhelyezkedésük alapján történik.

A kivitel országcsoportonként részletezett adatai rendeltetési országok szerinti, a behozatalé feladási ország szerinti számbavételre alapulnak.

Árindexek. A külkereskedelmi termékforgalom árszintváltozásának mérésére a tényleges piaci árak megfigyelésén alapuló árindexeket számít a KSH. A homogén termékcsoportok (élelmiszerek, nyersanyagok, energiahordozók) indexeinek becslése a külkereskedelmi termékforgalmi statisztika keretében begyűjtött mennyiségi és értékadataiból számított egységértékeken alapul. Az árak alakulása szempontjából heterogén termékcsoportoknál (feldolgozott termékek, valamint a gépek és szállítóeszközök) az árszintváltozást vállalati adatközlésből származó, reprezentáns termékek tényleges tranzakciós áraiból számítja a KSH. Az indexek Fisher-formula szerint készülnek, teljes termékforgalmi súlyok felhasználásával.

A volumenindex a forint értékindexből a bázisidőszak és a tárgyidőszak között bekövetkezett forintárszint-változás hatásának kiszűrésével készül, vagyis a volumenindex az értékindex és a megfelelő árindex hányadosa.

Módszertani források.

A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana (KSH, Budapest, 2005)

A külkereskedelmi termékforgalmi árstatisztika módszertana, Statisztikai Módszertani füzetek 49. (KSH, Budapest, 2007)

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kulkarmodsz.pdf>

A KSH honlapján közzétett módszertani információk (metaadatok) az alábbi címen érhetők el: http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_ot_id=100&p_obj_id=QKT&p_session_id=23550740

Szolgáltatás-külkereskedelem

A szolgáltatás-külkereskedelmi adatok összeállítása a 184/2005/EK, az 555/2012/EU és a 707/2009/EK rendeletek (a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról) alapján történik.

Az adatok forrása. A KSH adatgyűjtései; a hiányzó adatok pótlása és teljeskörűsítése adminisztratív adatforrások felhasználásával történik.

Szolgáltatások külkereskedelme. Minden olyan magánjogi szerződésen alapuló ügylet, amelynek során egy ország rezidense nem rezidens részére szolgáltatást nyújt (export), illetve nem rezidenstől szolgáltatást vesz igénybe (import).

Szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom értéke. A szolgáltatásoknak a számlán feltüntetett, forgalmi adó nélküli értéke. Amennyiben az ügylet devizában valósul meg, a forintra való átszámítás a teljesítés időpontjában érvényes hivatalos MNB-devizaárfolyam alapján történik.

A szolgáltatások teljesítése. A rezidens és nem rezidens közötti szolgáltatás ügylet lebonyolításának tényleges időpontja, azaz amikor a szolgáltatást nyújtották, illetve igénybe vették. Ez eltérhet a pénzügyi teljesítéstől.

A szolgáltatások az alábbi tevékenység és partnerország szerinti csoportosításban kerülnek megfigyelésre és publikálásra:

Turizmus: Külföldiek magyarországi kiadásai; Magyarok külföldi költségei. A nemzetközi előírásokkal összhangban a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom turizmus-adatai nem tartalmazzák a nemzetközi közlekedéssel kapcsolatos bevételeket és kiadásokat, amelyek azonban szerepelnek a „Nemzetközi turisztikai kereslet” c. kiadvány adatai között.

Szállítási szolgáltatások módozatokként:

Tengeri szállítás, légi szállítás, vasúti szállítás, közúti szállítás, belvízi szállítás, csővezetékes szállítás és villamosenergia-átvitel, egyéb kiegészítő szállítási szolgáltatások

Üzleti szolgáltatások az alábbi csoportok szerint:

Kommunikációs szolgáltatások, építési-szerelési szolgáltatások, biztosítási szolgáltatások, pénzügyi szolgáltatások, számítástechnikai és információs szolgáltatások, jog- és licenccégek, egyéb üzleti szolgáltatások, személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások

Kormányzati szolgáltatások

Partnerország. A turizmusban az utazót küldő ország, a külföldre utazó magyar állampolgárok esetében a célország. Szállítási szolgáltatásoknál exportban a számlát fizető, importban a számlát kiállító honossága szerinti ország. Üzleti szolgáltatások esetén az az ország, amelyben a szolgáltatás-külkereskedelmi ügyletben részt vevő külföldi gazdasági szervezetet bejegyezték.

Az egyes országcsoportok tartalma megegyezik a külkereskedelmi termékforgalom esetében megadottal.

A KSH honlapján közzétett módszertani információk (metaadatok) az alábbi címen elérhetőek: http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_ot_id=100&p_obj_id=QKS&p_session_id=23550740

Módszertani források: Manual on statistics of international trade in services (2002), Balance of Payments Manual (IMF, 1993).

Jelmagyarázat:

- .. = az adat nem ismeretes
- 0 = a mutató értéke kerekítve zérust ad

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

info@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6789